

Research Paper

Sociological Study of the Relationship Between Urban Quality of Life and Economic Development Case Study: Lahijan County

Reza Talebi Livan¹, Mehrdad Navabakhsh^{*2}, Asghar Mohammadi³

1. PhD student in Sociology, Department of Economics and Development, Dehaqan Branch
2. Professor of Sociology, Faculty Member, Tehran Azad University of Sciences and Research
3. Assistant Professor of Sociology, Faculty Member, Dehaqan Azad University

ARTICLE INFO

PP: 173-205

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Quality Of Urban Life, Development, Economic Development, Lahijan City*

Abstract

Due to the expansion of industrialization and technological progress, which focuses on the quantitative dimension of human life and also follows the neglect of the qualitative aspects of human life, attention to the concept of quality of life has increased in Western countries over the past few decades. Quality of life is today a matter of concern to all governments and most international organizations, and there is a general agreement among researchers, policymakers, and development planners on the need to study quality of life. The findings of the study show that quality of life has many different dimensions, areas and indicators that are directly related to economic development in most cases. In this study, first, quality of life in the dimensions of satisfaction and happiness (subjective dimensions) and environment, security and income (objective dimensions) were considered, and then the relationship between urban quality of life and economic development was examined. The statistical population of this study is all people over 18 years of age in Lahijan city, and using the Cochran formula and simple random sampling method, 412 samples were selected and information was collected using a researcher-made questionnaire. The results of the study show that the security dimension is above average and the dimensions of satisfaction, income and environmental quality are below average. Also, the results of the analysis of variance statistical test showed that increasing the quality of environment and life in the city can lead to increasing economic development and there is a direct and significant relationship between these two.

Citation: Talebi Livan, R., Navabakhsh, M., Mohammadi, A. (2024). **Sociological Study of the Relationship Between Urban Quality of Life and Economic Development Case Study: Lahijan County.** *Geography (Regional Planning)*, 14(56), 173-205

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.445385.4097

* **Corresponding author:** Mehrdad Navabakhsh, **Email:** mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Quality of life is an interdisciplinary, complex, multidimensional, relative category influenced by time and place and individual and social values, which has objective and external dimensions on the one hand and subjective and internal dimensions on the other. Objective indicators are measurable social and economic indicators to reflect the extent to which human needs are met, which are examined using official reports and statistics. These indicators show the apparent and tangible state of life. Subjective indicators are based on individuals reporting their perceptions of various aspects of life. These indicators, which complement social, economic and environmental variables, reflect individuals' perceptions and evaluations of the objective state of their lives. Subjective indicators are obtained from surveys of residents' perceptions, evaluations and satisfaction with urban life, while objective indicators are related to observable facts, which are often obtained from secondary data. Although the city and urbanization itself are considered one of the most important indicators of social and economic welfare and development, its rapid growth can reduce the per capita enjoyment of many social and economic facilities, and thus its consequences can be manifested in the form of a decrease in the quality of life in various urban areas. In this research, an attempt is made to explain the issue from a sociological perspective, considering the aforementioned cases, whether there is a significant relationship between the quality of life and the economic development of the city of Lahijan? At what level are the quality-of-life indicators in different dimensions in the city under study? Can it be said that the quality of urban life increases the economic development of the city of Lahijan? The results of this research can be used by officials and planners of civil institutions to increase and institutionalize people's social participation and motivation, as well as in development planning.

Methodology

The need to study social issues scientifically is increasing every day in order to plan to solve these issues. In this research, the research method is a survey. The findings were collected in two theoretical and statistical sections. First,

the materials were collected using a library method approach and through studying sources and document records. A questionnaire was used as a data collection tool to measure the relationship between variables in the survey section of the research to collect the required information and data and to examine the research hypotheses.

Results and Conclusion

In the present study, the results show that the dimensions of the environment, happiness, and security have the greatest impact on the economic development of Lahijan city. However, the dimensions of income have a negative and decreasing impact on the economic development of that region. The main reasons for this can be the lack of continuous and stable jobs due to the small number of factories and industrial workshops and the high cost of living in the northern region of the country. Quality of urban life is a complex and multidimensional term in relation to the living conditions of people on a specific geographical scale. Urban quality of life indicators are more value-oriented, meaning that they should be considered simultaneously in accordance with the conditions of each society and in two subjective and objective dimensions. The important finding of this study suggests emphasizing the importance of studying the objective and subjective quality of life simultaneously instead of using one of these approaches separately. In this study, the satisfaction, happiness, and purchasing power indices are lower than the average according to the respondents' answers, and their average is lower than the tested value. This indicates that the people under study consider the aforementioned factors to be very important in the development of the city. Also, the environment, income, media, agricultural and industrial production indices are at the average level of quality of life. Based on this study, the security index is at a higher level than the average level of quality of life. This indicates that the people under study consider the aforementioned index to be the basis for the growth and development of the city in the economic dimension. An examination of the factors affecting economic development in this city from the respondents' point of view shows that the satisfaction, happiness, and income indices have been among the most important development factors in this city. According to

the research results, the following suggestions are presented:

- Optimal distribution of various urban uses in the city
- Creating leisure facilities in the residential area by increasing the per capita green and public space
- Increasing the environmental health of the city by constructing a sewage disposal network
- Creating social enthusiasm to improve physical health
- Attracting private sector participation in the construction, development, and completion of industrial and recreational facilities by granting

incentives, including providing low-interest bank facilities and facilitating the issuance of necessary permits.

-Introducing and promoting the various attractions of Lahijan city and avoiding a one-dimensional introduction of Lahijan.

- Attracting and employing specialized personnel in Lahijan agricultural and industrial service centers and holding regular training courses for employees and stakeholders working in the industry in order to create a scientific management platform in these sectors.

References

1. (2019), "Results of Labor Census", Deputy of Statistics and Information of the Management and Planning Organization of Gilan Province, pp. 1-76. [In Persian]
2. (2019), "Results of Labor Census", Deputy of Statistics and Information of the Management and Planning Organization of Gilan Province, pp. 1-82. [In Persian]
3. (2020), "Results of Labor Census", Deputy of Statistics and Information of the Management and Planning Organization of Gilan Province, pp. 1-70.
4. Ahmadakhoundi, Abbas, Barakpour, Naser, Khalili, Ahmad, Sedaghatnia, Saeed and Safiyari, Ramin (2014), "Measuring the Quality of Urban Life in the Tehran Metropolis", Journal of Fine Arts - Architecture and Urban Planning, Volume 19, Issue 2, pp. 5-22. [In Persian]
5. Ahmadi Kanaresh, Fakhreddin, Ali Mohammadi, Iraj, Abolghasemi, Jamileh and Rahmani, Kazem (2019), "Investigation of Psychological and Physiological Effects of Chronic Exposure to Noise in an Automotive Industry", Ergonomics Journal, Volume 7, Issue 1, pp. 54-62. [In Persian]
6. Ali Akbari, Esmail and Mehdi Amini (2011), "Quality of urban life in Iran (1986-2016)", scientific research article, Tehran: Scientific Research Quarterly of Social Welfare, Issue 36, pp. 121-148. [In Persian]
7. Aligholi, Mansoureh (2016), "Women's Labor Force Relationship and Economic Development of Islamic Countries", Quarterly Journal of Social Psychological Studies of Women, Volume 14, Issue 2, pp. 63-86. [In Persian]
8. Alizadeh Aghdam, Mohammad Bagher, Mohammad Abbaszadeh, Kamal Koochi and Davud Mokhtari (2013), "Urban institutions and citizen participation in the management of urban affairs: a case study: the city of Isfahan", Human Geography Research, Volume 45, Issue 2, pp. 195-214. [In Persian]
9. Aminpour, Mahboobeh (2017), "From the Problem of Wastewater and Garbage to Battery Development", Lahijan Social and Cultural Journal (online version), Lahijan Environment, Issue 40, pp. 18-32. [In Persian]
10. Amiri, Abolghasem, Ehsanfar, Mohammadhossein and Mikaeili, Seyedeh Vajiheh (2015), "Unemployment, Job Opportunities and the Bowridge Curve in Iranian Provinces with a Panel Data Approach", Quarterly Journal of Economic Growth and Development Research, Volume 5, Issue 20, pp. 109-119. [In Persian]
11. Asiabani, Zahra (2017), "Assessing the Quality of Urban Life and Its Impact on Citizen Participation in Urban Affairs: A Case Study: Neyriz City", Master's Thesis, Yazd University, Humanities and Social Sciences Campus. [In Persian]
12. Bagheri-Kashkuli, Ali and Mousavi, Mirmajaf (2012), "Assessing the Spatial Distribution of Quality of Life in Neighborhoods of Sardasht City", Scientific Research Article, Urban Research and Planning, Volume 3, Issue 9, pp. 118-97. [In Persian]
13. Bandarabad, Alireza and Fereshteh, Ahmadinejad (2014), "Evaluating quality of life indicators with emphasis on the

- principles of livable city in District 22 of Tehran", scientific research article, Journal of Urban Research and Planning, Year 5, Issue 16, pp. 74-55. [In Persian]
14. Baskha, Mehdi; Aqeli-Kohne-Shahri, Lotfa Ali and Maseli, Arshk (2010), "Ranking of Quality of Life Indicators in the Provinces of the Country", Scientific Research Article, Social Welfare Quarterly, Year 9, Issue 37, pp. 112-95. [In Persian]
 15. Berimani, Faramarz; Jafari, Mehdi and Balochi, Osman (2013), "Measuring and analyzing the quality of life in rural areas: a case study: Mehban village, Nikshahr city", scientific research article, Quarterly Journal of Geographical Perspective in Human Studies, Year 8, Issue 23, pp. 41-54. [In Persian]
 16. Beyk-Mohammadi, Hassan, Soltani, Leila and Heydari, Somayeh (2016), "Spatial analysis of the feeling of security in different urban neighborhoods studied: Qods city", Quarterly Journal of Strategic Research on Security and Social Order, Year 5, Issue 14, pp. 104-87. [In Persian]
 17. Ebrahimpour, Davood, Javanpour, Aziz and Hosseini Asl, Vahideh (2015), "The Relationship between Perceived Social Justice and the Level of Citizen Participation in the Development of Tabriz City", Scientific Research Article, Quarterly Journal of Urban Sociological Studies, Year 5, Issue 16, pp. 119-142. [In Persian]
 18. Emraei, Behrouz and Ashrafipour, Mustafa (2016), "A Review of Economic Development and the Most Important Factors Affecting It Using a Mixed Data Approach", First National Conference on Development Management, January 2016, Tehran, pp. 1-13. [In Persian]
 19. Esmailzadeh, Hassan, Shamsi Salehi and Yaghoub Esmailzadeh (2015), "Analysis of Quality of Life with Participation and Its Relationship with Citizen Participation in Urban Affairs of the City of Naqadeh", Scientific Research Article, Quarterly Journal of Geography and Urban-Regional Planning, Issue 17, Volume 5, pp. 246-227. [In Persian]
 20. Ghadami, Mostafa and Motamed, Samaneh (2013), "Investigating the quality of life in small cities, with emphasis on the individual and social health dimension, a case study: Noor City, Mazandaran Province", Quarterly Journal of Geography and Environmental Planning, Volume 24, Issue 49, pp. 33-50. [In Persian]
 21. Ghaderi, Jafar, Rastegar, Ebrahim and Ghahri, Moslem (2018), "Identification and Analysis of Factors Affecting Economic, Social and Physical Dimensions of Quality of Life in Urban Neighborhoods (Case Study: District 7 of Tehran Municipality)", Quarterly Journal of Economics and Urban Management, Volume 7, Issue 27, pp. 71-86. [In Persian]
 22. Ghafari, Gholamreza and Omid, Reza (2009), "Quality of Life in Development and Development Programs in Iran", Quarterly Journal of Social Welfare, Volume 8, Issues 31 and 30, pp. 9-33. [In Persian]
 23. Ghafari, Gholamreza, Karimi, Alireza and Nozari, Hamzeh (2012), "The Trend of Studying Quality of Life in Iran", Quarterly Journal of Social Studies and Research, Volume 1, Issue 3, pp. 134-107. [In Persian]
 24. Ghalibaf, Mohammad Bagher, Mojtaba Roustaei, Ramezanzadeh Lasboei, Mehdi and Taheri, Mohammad Reza (2011), "Evaluation of Urban Quality of Life: Case Study of Yaf Abad Neighborhood", Quarterly Journal of Geography, New Volume, Year 9, Issue 31, pp. 33-53. [In Persian]
 25. Ghodsi Rad, Hamid Reza, Moussaei, Meysam and Sarukhani, Bagher (2019), "The Impact of Economic Development on Social Inequality in the Metropolis of Tehran", Journal of Social Development Studies of Iran, Year 12, Issue 1, pp. 7-21. [In Persian]
 26. Ghorab, Naser al-Din (2001), "The Effects of Urban Environment on Human Alienation", Scientific-Research Article, Quarterly Journal of Urban Management, Volume 2, Issue 8, pp. 84-93. [In Persian]
 27. Gilan Statistical Yearbook (2016), "Results of Population and Housing Census", Deputy of Statistics and Information of the Management and Planning Organization of Gilan Province, pp. 1-69. [In Persian]
 28. Golkar, Kourosh (2008), "Excavation in urban design", Urban Planning and Architecture Studies and Research Center Publications, Tehran, Fourth Edition. [In Persian]

29. Grosi, Saeeda and Shams-al-Dini Motlagh, Mohammad Hassan (2019), "Investigating the relationship between the quality of the living environment and the level of satisfaction with life in the neighborhood: A study on residents of neighborhoods in Kerman", *Iranian Journal of Social Studies*, Volume 12, Issue 4, pp. 67-88. [In Persian]
30. Haji Mozaffari, Sara and Eskandari, Zahra (2015), "Investigating the Role of Human and Economic Development Indicators in Advancing Development", *International Conference on Research in Science and Technology*, Kuala Lumpur, Malaysia, December 14, 2015, pp. 1-15. [In Persian]
31. Hassaninejad, Asiyeh, Mosaibi, Samaneh and Hassaninejad, Ardalan (2016), "Assessment and Measurement of Quality of Life Indicators in Urban Neighborhoods Case Study: Hajarabad Fars", *Journal of Geography and Regional Development*, Year 14, No. 1, pp. 184-165. [In Persian]
32. Khadem Al-Husseini, Ahmad; Hossein Mansourian and Mohammad Hossein Sattari (2010), "Measuring the subjective quality of life in urban areas: a case study: Noorabad city, Lorestan province", *Quarterly Journal of Geography and Environmental Studies*, Year 1, Issue 3, pp. 45-60. [In Persian]
33. Khajeh Nouri, Bijan and Dashtat, Farnaz (2019), "Investigating the relationship between sociological factors and environmental behavior of citizens of Shiraz", *Quarterly Journal of Applied Sociology*, Year 30, Issue 76, pp. 35-58. [In Persian]
34. Khajeh Shahkoei, Alireza, Hosseini, Seyed Mohammad Hassan and Toosi, Ramadan (2014), "Evaluation and measurement of quality of life and its impact on citizens' participation in urban affairs: a case study: Minudasht city", *Quarterly Journal of Geography and Urban-Regional Planning*, Year 3, Issue 10, pp. 73-86. [In Persian]
35. Lotfi, Sedighe (2009), "The concept of urban quality of life: definitions, dimensions and its measurement in urban planning", *scientific-research article, Human Geography Quarterly*, Year 1, Issue 4, pp. 65-80. [In Persian]
36. Majedi, Seyed Masoud and Lohsaei Zadeh, Abdol Ali (2006), "Investigating the relationship between contextual variables, social capital and satisfaction with quality of life, a case study: villages in Fars province", *Rural and Development Quarterly*, Year 9, Issue 4, 136-91. [In Persian]
37. Mikaeili, Jafar, Khorsandi, Mortasi and Hodayuni, Fatemeh Sadat (2019), "Investigating the Role of Socio-Economic Factors Affecting Happiness: A Case Study: Active Population of Tehran City", *Journal of Social Work Research*, Year 3, No. 12, pp. 1-41. [In Persian]
38. Mohammadian Mansour, Sahibeh, Golkhandan, Abolghasem, Khansari, Mojtaba and Golkhandan, Davud (2015), "Analysis of Socio-Economic Factors Affecting Happiness: An Econometric Analysis Considering Religious Restrictions", *Quarterly Journal of Welfare Planning and Social Development*, No. 25, pp. 163-125. [In Persian]
39. Naqdi, Asadollah and Babaei, Heydar (2015), "A Review of Indicators and Components of Urban Quality of Life in the Case Study: Hamadan City", *Quarterly Journal of Urban Management Studies*, Year 7, No. 23, Fall 2015, pp. 1-16. [In Persian]
40. Panahi, Hossein, Salmani, Behzad and Mohammadi Khanghahi, Rabab (2015), "The Impact of Health on Per Capita Income, Case Study: Middle-Income Countries", *Quarterly Journal of Economic Growth and Development Research*, Year 5, Issue 20, pp. 108-99. [In Persian]
41. Pourmohammadi, Mohammad Reza and Valibeigi, Mojtaba (2015), "Explanation of the Interaction of Quality of Life Indicators and Regional Development", *Institute for Humanities and Cultural Studies*, Year 12, Spring 2015, Issue 32, pp. 52-43. [In Persian]
42. Ranjbar, Ehsan and Samavati, Sahar (2018), "Identifying factors affecting happiness in urban public spaces: a case study: the pedestrian area of the historical center of Tehran", *Quarterly Scientific and Research Journal of Urban Studies*, Year 8, Issue 29, pp. 1-17. [In Persian]
43. Rezvani, Mohammad Reza and Hossein Mansourian (2007), "Measuring the quality of life; Investigating concepts, models, indicators and presenting a proposed model for rural areas", *Quarterly Journal of Rural*

- and Development Planning Research Institute, Issue 3, p. 4. [In Persian]
44. Rezvani, Mohammad Reza, Motakan, Ali Akbar, Mansourian, Hossein and Sattari, Mohammad Hossein (2010), "Development and measurement of urban quality of life indicators: case study: Noorabad city, Lorestan province", Quarterly Journal of Urban and Regional Studies and Research, Year 1, Issue 2, pp. 87-110. [In Persian]
 45. Shamai, Ali and Shahsavar, Amin (2017), "Evaluation of the quality of urban life in new cities: a case study: the new city of Parand", scientific research article, Geographical Quarterly of the Land, Year 14, Issue 54, pp. 17-1. [In Persian]
 46. Sirang, Seyedmani (1400), "History of the Cities of Gilan Province", date of access to the Internet 8 Di 1400. [In Persian]
 47. Taghvaei, Masoud, Warsi, Hamid Reza and Safarabadi, Azam (2013), "Factors Affecting the Development of Urban Tourism in Kermanshah", Geography (Quarterly Journal of the Iranian Geographical Society), New Edition, Year 10, Issue 33, pp. 27-39. [In Persian]

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)

دوره ۱۴، شماره ۵۶، پاییز ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

بررسی جامعه شناختی ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی مورد مطالعه: شهرستان لاهیجان

رضا طالبی لیوان - دانشجوی دکتری جامعه شناسی گرایش اقتصاد و توسعه واحد دهقان

مهرداد نوابخش* - استاد تمام رشته جامعه شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات تهران

اصغر محمدی - استادیار رشته جامعه شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد دهقان

اطلاعات مقاله	چکیده
شماره صفحات: ۱۷۳-۲۰۵ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید 	به دلیل گسترش روند صنعتی شدن و پیشرفت تکنولوژیک که توجه به بعد کمی زندگی انسان را مد نظر قرار می دهد و همچنین به دنبال غفلت از جنبه های کیفی زندگی انسان، طی چند دهه گذشته توجه به مفهوم کیفیت زندگی در کشورهای غربی افزایش یافته است. کیفیت زندگی امروزه موضوعی است که دغدغه همه دولت ها و اکثر سازمان های بین المللی است و توافق عمومی در میان محققان، سیاستگذاران و برنامه ریزان توسعه در خصوص نیاز به مطالعه کیفیت زندگی وجود دارد. یافته های تحقیق نشان می دهد که کیفیت زندگی ابعاد، حوزه و شاخص های بسیار گوناگون و متفاوتی دارد که در اکثر موارد به طور مستقیم با توسعه اقتصادی در ارتباط است. در این پژوهش ابتدا کیفیت زندگی در ابعاد رضایت و شادی (ابعاد ذهنی) و محیط زیست، امنیت و درآمد (ابعاد عینی) مورد توجه قرار گرفته و سپس ارتباط کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش کلیه افراد بالای ۱۸ سال شهرستان لاهیجان می باشد که با بهره گیری از فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، تعداد ۴۱۲ نمونه انتخاب و اطلاعات توسط پرسش نامه ی محقق ساخته، جمع آوری شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد که بعد امنیت بالاتر از حد متوسط و ابعاد رضایت، درآمد و همچنین کیفیت محیط زیست پایین تر از حد متوسط قرار دارند. همچنین نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس نشان داد که افزایش کیفیت محیط و زندگی در شهر می تواند به افزایش توسعه اقتصادی منجر شود و بین این دو رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

واژه های کلیدی:

کیفیت زندگی شهری، توسعه، توسعه اقتصادی، شهر لاهیجان.

استاد: طالبی لیوان، رضا؛ نوابخش، مهرداد؛ محمدی، اصغر (۱۴۰۳). بررسی جامعه شناختی ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی مورد مطالعه: شهرستان لاهیجان. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۴(۵۶). صص: ۱۷۳-۲۰۵

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.445385.4097

* نویسنده مسئول: مهرداد نوابخش، پست الکترونیکی: mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

مقدمه

بدون شک در طول دو دهه اخیر، کیفیت زندگی، به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی ترین هدف اجتماعی کشورهای مختلف تبدیل شده است. اصطلاح کیفیت زندگی، مانند مفهوم توسعه تا اندازه‌ای مبهم است و از یک سو کیفیت زندگی فردی به عنوان برداشتی از چگونگی فردی و چگونگی گذران فرد مطرح می‌شود و از بُعدی کلی تر دربرگیرنده موقعیت‌های زندگی در مکان‌های مختلف حول عاملی مشخص‌اند.

کیفیت زندگی مقوله‌ای است میان رشته ای، پیچیده، چندبُعدی، نسبی و متأثر از زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که از یک سو ابعاد عینی و بیرونی و از سوی دیگر ابعاد ذهنی و درونی دارد (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۶: ۴). شاخص‌های عینی، شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی قابل سنجش برای انعکاس میزان تأمین نیازهای انسانی هستند که با استفاده از گزارش‌ها و آمار رسمی بررسی می‌شوند. این شاخص‌ها وضعیت ظاهری و ملموس زندگی را نشان می‌دهند. شاخص‌های ذهنی مبتنی بر گزارش افراد از ادراکات شان در مورد جنبه‌های مختلف زندگی است. این شاخص‌ها که مکمل متغیرهای اجتماعی، اقتصادی و محیطی اند، ادراکات و ارزشیابی‌های افراد را از وضعیت عینی زندگی شان نمایش می‌دهد. شاخص‌های ذهنی از پیمایش ادراکات، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنین از زندگی شهری بدست می‌آیند، در حالی که شاخص‌های عینی مربوط به حقایق قابل مشاهده هستند که غالباً از داده‌های ثانویه بدست می‌آیند (خادم الحسینی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۶). امروزه نزدیک به نیمی از مردم جهان، ساکن شهرها می‌باشند و انتظار افزایش آن در دهه‌های آینده نیز وجود دارد. در حالت کلی این موضوع را می‌توان ناشی از تلاش مردم برای نیازهای خود و وجود امکانات مناسب زندگی شهری در شهرها دانست. اگرچه شهر و شهرنشینی خود یکی از مهمترین شاخص‌های رفاه و توسعه اجتماعی و اقتصادی محسوب می‌شود، رشد شتابان آن می‌تواند، سرانه برخورداری از بسیاری امکانات اجتماعی و اقتصادی را کاهش دهد و از این طریق پیامدهای آن به صورت کاهش سطح کیفیت زندگی در عرصه‌های مختلف شهری نمایان شود (علی اکبری و امینی، ۱۳۹۰: ۱۲۲).

بیان مسأله

توسعه یافتگی پایدار به مفهوم حرکت بر محور انسان - محیط است و توسعه امکانات اقتصادی با توجه به ملاحظات محیطی و عدالت اجتماعی را مورد توجه قرار می‌دهد (ابراهیم پور و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۰). مفهوم کیفیت زندگی شهری با توسعه پایدار شهری، همگرایی بسیار زیادی داشته و حتی می‌تواند به جای هم به کار برده شود. همچنین وقتی بحث از توسعه پایدار شهری مطرح می‌شود، مفهوم کیفیت زندگی شهری نیز موضوعیت پیدا کرده و پدیدار می‌شود (لطفی، ۱۳۸۸: ۷۱-۷۰). چرا که با گسترش روند صنعتی شدن، پیشرفت فناوری و رشد شهرنشینی؛ عدم تعادل‌های اقتصادی، اجتماعی و فضایی موجب ایجاد شکاف شدید بین نواحی شهری و روستایی کشورهای در حال توسعه به لحاظ برخورداری از امکانات و موهبت‌های زندگی شده است. در این راستا، جهت رفع یا کاهش شکاف‌ها و نابرابری‌ها در دنیای امروز تقریباً همگان هدف نهایی توسعه را افزایش کیفیت زندگی می‌دانند (بریمانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۳). بنابر این، می‌توان گفت کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی، اقتصادی و محیطی مناطق است و می‌تواند به عنوان ابزاری برای تدوین چارچوب استراتژی‌های برنامه ریزی که توسط اندیشمندان و برنامه ریزان در مقیاس‌های مختلف جغرافیایی تهیه می‌شود، به کار رفته و به واسطه آن بتوان مسائل و مشکلات شهرها را بازشناسی کرد (باقری کشکولی و موسوی، ۱۳۹۱: ۹۹).

با مطالعه مسیر تکامل جوامع بشری، مشاهده می‌شود که پیشرفت و توسعه پایدار هنگامی میسر می‌شود که انسان‌ها در جریان زندگی خود با همدیگر مشارکت و همکاری داشته‌اند. فلسفه «مشارکت اجتماعی» استفاده بهینه از امکانات و منابع کمیاب است. مشارکت اجتماعی فقط کار جمعی نیست بلکه یک نوع تفکر جمعی، مشارکت جمعی، تصمیم گیری جمعی، تولید جمعی و در نهایت استفاده جمعی است.

همزمان با تکامل و اصلاح نگرش به مفهوم توسعه، اصل مشارکت در برنامه ریزی توسعه، اهمیت بیشتری یافته است؛ به عبارت دیگر، تأکید بر اصل مشارکت در برنامه ریزی از این جهت است که توسعه، بیش از همه بر انگیزش و یادگیری متکی است و در بهبود و کفایت مستمر توانایی های درونی تجلی می یابد؛ بر همین اساس، برنامه ریزی توسعه، به طور جدی به دموکراسی در اهداف و روش ها وابسته خواهد بود. برنامه های ملی، مسئولیت مشترک سازمان ها و نهادهایی است که بر همدیگر تأثیر می گذارند و از سوی دیگر، هر چه مشارکت مردم عادی و گروه های ذینفع؛ از قبیل نهادهای صنفی یا احزاب سیاسی در تهیه و اجرای برنامه ها افزایش یابد، برنامه ریزی آنها معنادارتر است؛ بر این اساس، نظام برنامه ریزی توسعه باید به گونه ای طراحی شود که حجم گسترده ای از مشارکت را در کلیه سطوح داشته باشد.

در این راستا بررسی روند شهرنشینی در لاهیجان نشان می دهد که جمعیت شهرنشینی طی سال های اخیر افزایش چشمگیری داشته است. طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان لاهیجان ۱۶۷۵۴۴ نفر می باشد. که از این تعداد ۱۰۴۵۱۴ نفر را جمعیت شهری تشکیل می دهد. نسبت شهرنشینی در شهر لاهیجان در سال ۱۳۹۰، ۵۷/۹ درصد بوده که این نسبت در سرشماری اخیر به ۶۲/۴ درصد تغییر یافته است. این افزایش سریع جمعیت و همچنین به واسطه ضعف نگرش مناسب در نظام هدایت و کنترل توسعه شهری باعث شده به موضوع کیفیت زندگی توجه چندانی نشده و نابرابری هایی از نظر سطح برخورداری از امکانات شهری، استانداردهای زندگی و عدم تعادل میان رفاه اجتماعی و کارایی اقتصادی که از عوامل مهم توسعه است حس می شود که در مجموع کیفیت زندگی شهری را در لاهیجان با مشکل مواجه نموده است که عمده ترین مسائل در حوزه اشتغال، درآمد و محیط زیست می باشد.

به لحاظ اشتغال، ۱۴/۸ بازنشسته، ۱۶/۴ شغل آزاد، ۱۴/۴ خانه دار، ۱۴/۸ کارمند، ۹/۸ کارگر، ۶/۴ فرهنگی، ۷/۱ پزشک، ۱/۸ دانشجو، ۳/۷ استاد دانشگاه، ۱۰ درصد کشاورز هستند.

به لحاظ درآمد ۰/۲ فاقد درآمد، ۱/۴ کمتر از ۱ میلیون تومان، ۹/۸ بین ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان، ۲۷/۶ بین ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان، ۲۳/۳ بین ۲ تا ۲/۵ میلیون تومان، ۲۲/۱ بین ۲/۵ تا ۳ میلیون تومان و ۱۴/۶ بیشتر از ۳ میلیون درآمد دارند (سالنامه آماری گیلان، ۱۳۹۸: ۳۶).

از آن جا که یکی از ابعاد مهم کیفیت زندگی شهری، کیفیت زیست محیطی آن است. انتقال فاضلاب خانگی به محل مناسب و نیز جمع آوری و دفن بهداشتی زباله از شاخص های برجسته و تأثیرگذار کیفیت زندگی است؛ متأسفانه بیشتر از سه دهه است که لاهیجان با مشکل تخلیه فاضلاب به رودخانه، جایگاه نامناسب دفن زباله و مدیریت نامناسب پسماند روبرو شده است به این صورت که «فاضلاب خانگی پس از ورود به رودخانه با آلوده کردن آب سالم آن، وارد دریا و مزارع کشاورزی و از طریق محصولات آن ها وارد سید غذایی شهروندان می شود. این مسئله به لحاظ بهداشتی و زیست محیطی کاملاً مغایر با قوانین و مقررات بوده و دستگاه های متولی همچون آب و فاضلاب و حفاظت محیط زیست باید هرچه سریع تر از ورود فاضلاب خانگی به داخل رودخانه لاهیجان جلوگیری کنند» (امین پور، ۱۴۰۰: ۲۲). از این جهت ارائه راه حل ها و برنامه های علمی و عملی ضروری به نظر می رسد. علاوه بر اشتغال، درآمد و محیط زیست، شادمانی اجتماعی، رضایت و امنیت اجتماعی نیز در بحث کیفیت زندگی شهری حائز اهمیت هستند.

شادمانی اجتماعی یکی از پیش زمینه های توسعه جوامع است. گرچه تصور کلی بر این است که افزایش رفاه اقتصادی سبب شادمانی می شود در تحقیقاتی که از سوی مدرسه اقتصادی لندن و دانشگاه وارویک انگلستان در سال ۲۰۱۳ انجام شد، نشان داد که افراد شادتر پول بیشتری بدست می آورند و بطور کلی در رشد و توسعه اقتصادی اثرگذاری بیشتری دارند زیرا که این افراد تحصیلات دانشگاهی خواهند داشت، با انگیزه بیشتری کار می کنند، تفریح می گیرند، خوشبین تر هستند و کمتر عصبی و آشفته می شوند، ریسک پذیرتر هستند، سالم تر هستند و زمان کمتری از مرخصی استعلاجی استفاده می کنند در نتیجه کارایی و بهره وری بالاتری در محیط کار دارند. بنابراین سیاستگذاران باید بدانند که یک جامعه شاد به طور طبیعی می تواند سبب کسب درآمد بیشتر برای شهروندان شود و این مهم تأثیر علی مثبت و بسیار جدی بر رشد و توسعه اقتصادی دارد (محمدیان منصور و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۹).

علاوه بر شادمانی اجتماعی دیگر عامل اثرگذار بر توسعه اقتصادی، رضایت اجتماعی است. به عبارت دیگر زمانی که جامعه در حال ثبات، سلامت و کاهش آسیب های اجتماعی باشد وفاق اجتماعی و تعهد اجتماعی حاصل می شود و نشانه های کمتری از

کمرنگ شدن تعهدات، هنجارهای اجتماعی و بی تفاوتی اجتماعی وجود دارد. در چنین شرایطی افراد با رضایت اجتماعی بیشتری به سهم خود در رشد و توسعه اقتصادی می‌پردازند. همان طور که مطالعات تجربی زیادی نشان داده است که میزان شادی و رضایت از زندگی انسان از اهمیت ویژه‌ای در عملکردهای اقتصادی آن‌ها برخوردار است (نقدی و بابایی، ۱۳۹۴: ۴). از طرف دیگر یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه یافتگی کشورها، امنیت اجتماعی است. می‌توان گفت امنیت اجتماعی ضامن توسعه اقتصادی است. بنابراین اگر به دنبال توسعه اقتصادی هستیم باید به امنیت اجتماعی بیشتر توجه نماییم. کشورهایی که امنیت اجتماعی کمتری دارند با رشد اقتصادی کمتری روبرو می‌شوند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۹).

یکی از مشکلات جدی محیط زیست که امروزه بشر در اکثر نقاط جهان با آن درگیر است، آلودگی هوا می‌باشد. آلودگی‌های ناشی از منابع طبیعی معمولاً ایجاد چنان مشکلات جدی برای حیات جانوران و یا اموال انسان‌ها نمی‌کنند. این در حالی است که فعالیت‌های انسانی ایجاد چنان مشکلاتی از نظر آلودگی می‌نمایند که بیم آن می‌رود، بخش‌هایی از اتمسفر زمین تبدیل به محیطی مضر برای سلامت انسان‌ها گردد. در شهر لاهیجان آلودگی هوا عمدتاً به دلیل دود خودروها، نفوذ گرد و غبار و سوزاندن در مزارع برنج می‌باشد. آلودگی صدا یکی از مهم‌ترین عوامل فیزیکی زیان‌آور در محیط‌های کاری در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه محسوب می‌شود. در سال‌های اخیر آلودگی صوتی یکی از عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی انسان‌ها در سراسر جهان است. بر اساس گزارشات سازمان بهداشت جهانی، اختلالات روان‌شناختی ناشی از صدا اثرات ناخوشایندی بر کیفیت زندگی مرتبط با سلامت دارد. امروزه آلودگی صوتی یکی از جنبه‌های مهم زیست محیطی و بهداشتی است که از دیدگاه سلامتی، آلودگی صوتی علاوه بر ایجاد انواع اثرات فیزیولوژیکی به ایجاد اختلالات روان‌پزشکی و روان‌شناختی منجر می‌شود. آثار فیزیولوژیکی و روانی مواجهه با صدا بر انسان غالباً به تدریج ظاهر می‌شود و در درازمدت پیامدهای منفی روان‌شناختی آن از جمله رفتار پرخاشگرانه، خستگی جسمی - روانی، استرس، سرگیجه، سردرد، عصبانیت، حواس‌پرتی، اختلال خواب خواب، کاهش بازده کاری بروز می‌کند (احمدی کانرش و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۴). در شهر لاهیجان آلودگی صوتی ناشی از بوق ممتد اتومبیل‌ها در سطح شهر، صدای بلند تلویزیون و ضبط صوت در واحدهای آپارتمانی همچنین صدای برخی از مشاغل مانند آهنگری، تراشکاری و ... می‌باشد.

در این راستا، در تحقیق حاضر، به جهت ارزیابی رابطه کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی، سعی شده است با استفاده از شاخص‌های ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جسمانی، روانی و محیطی (ابعاد ذهنی) و شاخص‌های کیفیت محیط شهری (ابعاد عینی) صورت گیرد. همچنین هدف اصلی این تحقیق، درک ارتباط مقوله کیفیت زندگی شهری با روند توسعه اقتصادی شهر، شناخت شاخص‌های مناسب اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و شناسایی عوامل مهمی که می‌توانند بر توسعه اقتصادی شهر لاهیجان تأثیر مثبتی داشته باشند، است.

در این تحقیق تلاش می‌شود با توجه به موارد مذکور در قالب دیدگاه جامعه‌شناختی به تبیین این مسئله پرداخته شود که آیا بین کیفیت زندگی با توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد؟ شاخص‌های کیفیت زندگی در ابعاد مختلف، در شهر مورد مطالعه در چه سطحی قرار دارد؟ آیا می‌توان گفت کیفیت زندگی شهری موجب افزایش توسعه یافتگی شهر لاهیجان در بُعد اقتصادی می‌گردد؟ نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند مورد استفاده مسئولان و برنامه‌ریزان نهادهای مدنی جهت افزایش و نهادینه کردن مشارکت و انگیزش اجتماعی مردم و همچنین در برنامه‌ریزی‌های توسعه قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

در ایران، توجه به سازه کیفیت زندگی در وجه مطالعات علمی و سیاست‌گذاری از دو بُعد درونی و بیرونی ضرورت و اهمیت دارد. از بُعد درونی، ضرورت کاربرد این مفهوم را می‌توان در مواردی چون ارزیابی اثرات سیاست‌های اجتماعی و تصمیم‌گیری‌ها در سطوح خرد و کلان، بهبود خدمات رسانی، ترغیب مشارکت عمومی، اعتلای حقوق انسانی، توزیع برابر منابع و مانند این‌ها جستجو کرد. در بُعد بیرونی، ضرورت توجه به سازه کیفیت زندگی در کشور با روند رو به رشد جهانی شدن شدت بیشتری می‌یابد (غفاری و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۱۶).

بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه ای، یکی از مهم ترین اهداف سیاست‌های عمومی آن جامعه است. امروزه مطالعات کیفیت زندگی عمدتاً بر محیط شهری و کیفیت زندگی شهری تمرکز کرده است و بررسی آن از ضرورت و اهمیت بسزایی برخوردار است که این امر همواره کانون اصلی توجه برنامه ریزان بوده است (لطفی، ۱۳۸۸: ۶۵). بر این اساس، تمایل جمعیت در سرتاسر جهان برای تمرکز در شهرها، یکی از دلایل اصلی توجه به مفهوم کیفیت زندگی در مطالعات است (قدیمی و معتمد، ۱۳۹۲: ۴۳). بنابراین، سنجش کیفیت زندگی در نواحی شهری و اولویت بندی منطقی و صحیح عوامل مؤثر بر آن که منعکس کننده شرایط زندگی و رفاه افراد است از اهمیت زیادی برخوردار است (ماجدی و لهسایی زاده، ۱۳۸۵: ۱۰).

لازم به ذکر است که امروزه در برنامه ریزی شهری، مشارکت عنصر حیاتی در برنامه ریزی است، زیرا مشارکت دادن افراد می‌تواند سبب کاهش مخالفت‌ها، تنش‌ها و موانع اجرای تصمیم‌های متخذه و پذیرش همگانی تصمیم‌ها می‌شود (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۹۷). از این رو نقش عمده‌ای در حل بسیاری از مشکلات و مسائل شهری را بر عهده دارد و از آنجا که کیفیت زندگی کلید اصلی مشارکت شهروندان در جهت توسعه امور شهری به کمک مدیریت شهری، به شمار می‌رود، شناخت واقع بینانه از وضع موجود، با طراحی الگوهای مشارکت برای ایجاد زمینه‌های جلب مشارکت شهروندان، می‌تواند به عنوان راهی در دستیابی به نظام جامع سنجش کیفیت زندگی باشد (اسماعیل زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۲۹). از طرفی دیگر قادر است فرایند کیفیت تصمیم‌ها را بالا برد و موجب کارایی ساختارهای غیرمتمرکز شود و دولت را تشویق کند تا توان بیشتری به سازماندهی ساختارهای غیرمتمرکز بپردازد. از آنجایی که مشارکت یک تلاش گروهی و متقابل است، روحیه مسئولیت پذیری، اعتماد به نفس، تعاون، رفتار خلاق و مبتکرانه را ایجاد و تقویت می‌کند.

با توجه به موضوع تحقیق، در ارتباط با شهر لاهیجان می‌توان گفت:

شاخص‌های کیفیت زندگی شهری با رویکرد توسعه اقتصادی در این شهر عبارتند از:

مؤلفه‌های کیفیت زندگی شهری	شاخص و توصیف کننده
درآمد	حقوق ماهانه، کسب و کار (خانگی، اینترنتی)، کرایه‌های شخصی، سود سپرده‌های بانکی و سهام
محیط زیست	کیفیت آب، نظافت خیابان‌ها، فضاهای شهری و مکان‌های عمومی، جمع‌آوری زباله در شهر و محله، آلودگی هوا، آلودگی صوتی، کیفیت فضاهای سبز و پارک‌ها
رضایت	شرایط زندگی (امنیت شغلی، درآمد، مسکن)، سلامت (روخی و جسمی)، امکانات و خدمات شهری، روابط بین شخصی، زندگی شهری
امنیت	امنیت زنان و کودکان در شهر و محله، ایمنی معابر، تصادفات جاده‌ای و خیابانی (منتهی به شهر لاهیجان)، جرم و جنایت، دسترسی به پلیس و مراکز انتظامی، زلزله و بلایای طبیعی
شادی	اوقات فراغت، توانایی (مالی، غلبه بر مشکلات)، ارضا (رضایت، خلق و لذت)، مفاهیم مربوط به خود (خود ارزشمندی، عزت نفس)

مهمترین شاخص‌های توسعه اقتصادی در شهر لاهیجان

مؤلفه	شاخص‌ها
قدرت خرید	لوازم خانگی و دیجیتالی، خودرو، مسافرت (داخلی، خارجی، اقامت)، مسکن (مساحت، زیربنا، تعداد اتاق)
رسانه	اطلاع رسانی، شبکه‌های اجتماعی (تلگرام (کانال شهری، واتس آپ)، تعامل و آگاهی اجتماعی
تولیدات کشاورزی	آموزش (رسمی و غیررسمی)، کارآفرینی، تسهیلات (خرد و کلان بانکی)، توسعه زیرساخت‌ها (شبکه‌های آبیاری، زهکشی و تجهیز نوسازی اراضی کشاورزی)، خدمات زیربنایی (خدمات دامپزشکی، گیاه پزشکی و حفظ نباتات)، سرمایه گذاری بخش خصوصی، بازاریابی
تولیدات صنعتی	آموزش (رسمی و غیررسمی)، تسهیلات (بانکی و صندوق‌های اعتباری)، اشتغال زایی، سرمایه گذاری بخش خصوصی، بازاریابی

در ادامه به مقایسه شهرهای بندر انزلی و تالش که به لحاظ جمعیتی مشابه شهر لاهیجان می‌باشد در طی سه سال اخیر در سه بخش کشاورزی، صنعت و تولید می‌پردازیم.

در سال ۱۴۰۰

ردیف	شهرستان	تعداد دام و واحد دامی	سطح زیر کشت چای	پرورش گاو شیری	سطح زیر کشت محصولات دائمی	تولید دام و طیور	تعداد کارخانجات
۱	رشت	۶۶۷۱۰	۱۳۸۱	۹۳۴۰	۲۵۳۶	۸۴۰۳۲	۵۸۶
۲	بندر انزلی	۵۶۸۵	۰	۱۳۰۰	۲۱۴۱	۱۴۹۹۴	۱۸۰
۳	تالش	۳۰۲۷۰۹	۰	۱۷۶۰	۴۹۵۱	۴۶۳۳۳	۲۶۸
۴	لاهیجان	۳۰۰۶۲	۲۹۹۴	۶۸۰	۲۳۲۹	۳۰۵۶۷	۱۷۷

مأخذ: سالنامه آماری گیلان - سال ۱۴۰۰ - صفحه ۴۶

در سال ۱۳۹۹

ردیف	شهرستان	تعداد دام و واحد دامی	سطح زیر کشت چای	پرورش گاو شیری	سطح زیر کشت محصولات دائمی	تولید دام و طیور	تعداد کارخانجات
۱	رشت	۵۸۷۶۰	۱۱۹۰	۸۹۹۰	۲۰۴۵	۸۱۱۲۲	۵۳۵
۲	بندر انزلی	۴۵۷۰	۰	۱۱۸۰	۱۸۶۰	۱۳۶۱۳	۱۵۵
۳	تالش	۲۷۵۸۰۰	۰	۱۴۵۰	۳۷۵۰	۴۲۷۷۶	۲۴۰
۴	لاهیجان	۲۷۶۰۰	۲۷۶۰	۶۱۰	۱۸۴۱	۳۱۰۳۸	۱۶۵

مأخذ: سالنامه آماری گیلان - سال ۱۳۹۹ - صفحه ۴۷

در سال ۱۳۹۸

ردیف	شهرستان	تعداد دام و واحد دامی	سطح زیر کشت چای	پرورش گاو شیری	سطح زیر کشت محصولات دائمی	تولید دام و طیور	تعداد کارخانجات
۱	رشت	۴۹۷۶۰	۱۰۵۰	۸۱۰۵	۱۸۷۵	۷۶۷۹۵	۴۶۹
۲	بندر انزلی	۳۸۸۵	۰	۹۸۵	۱۰۹۰	۱۲۷۰۱	۱۲۰
۳	تالش	۲۱۹۸۴۳	۰	۱۳۷۰	۲۹۸۰	۴۳۰۳۳	۲۱۶
۴	لاهیجان	۲۴۴۶۴	۲۵۹۰	۴۵۰	۱۴۵۰	۲۹۳۸۴	۱۲۷

مأخذ: سالنامه آماری گیلان - سال ۹۸ - صفحه ۴۸

بنابراین اهمیت تحقیق به شرح ذیل می‌باشد:

نخست آنکه رسیدن به توسعه شهری از جمله توسعه اقتصادی، از دغدغه‌های اصلی مردم این شهر می‌باشد. زیرا شهرستان لاهیجان در مقایسه با شهرهای هم‌تراز خود به لحاظ جمعیت مانند تالش، بندرانزلی و رشت از رشد و توسعه مطلوبی برخوردار نمی‌باشد.

دوم آنکه عدم توجه مدیران به مسئله توسعه و توجه صرف به برنامه‌های زودبازده و موقتی و انتخاب مدیران غیر بومی در سطح شهر و یا استان و عدم توجه آن‌ها به امور زیربنایی و همچنین عدم آگاهی آن‌ها به ظرفیت‌های شهری موجب گشته تا شهر محل مأموریت شان از توسعه چندانی برخوردار نباشد.

سوم آنکه بهره برداری نامناسب و بیش از ظرفیت منابع طبیعی، تغییر کاربری اراضی در سطح شهر، آلودگی زیست محیطی ناشی از دفع نامناسب فاضلاب، پایین بودن سطح خدمات، بالا بودن تراکم جمعیت به عنوان عاملی مهم، این شهر را با چالش‌های جدی در ارتباط با توسعه اقتصاد شهری مواجه ساخته است.

چهارم این که وجود منطقه ویژه اقتصادی لاهیجان که می‌تواند سبب ایجاد تحولاتی در زندگی اجتماعی و اقتصادی ساکنان مناطق مختلف گیلان بالاخص شهر لاهیجان باشد. موضوع منطقه ویژه اقتصادی لاهیجان از سال ۸۴ در دست پیگیری است که با توجه به دارا بودن مصوبه مجلس، به لحاظ مزایای قانونی و نیز نزدیکی به منطقه آزاد تجاری - صنعتی انزلی در تحول اقتصادی منطقه بسیار حائز اهمیت است و می‌تواند به عنوان سایت پشتیبان منطقه آزاد انزلی مورد استفاده قرار گیرد.

لذا با توجه به چالش‌های مطرح شده، این تحقیق در صدد برآمده است تا میزان کیفیت زندگی شهری و نقشی را که در توسعه اقتصادی شهر لاهیجان دارد را مورد بررسی قرار دهد و همچنین پارامترهای مؤثر بر کیفیت زندگی شهروندان در روند توسعه اقتصادی شهر را مورد شناسایی قرار دهد. از آن جا که در این فرآیند کیفیت زندگی می‌تواند نقشی مؤثر در تحقق توسعه اقتصادی شهر لاهیجان ایفا نماید، بررسی جامعه شناختی آن دارای اهمیت و ضرورت است. در این زمینه ضرورت دارد که نظریات مطرح شده درباره رابطه بین کیفیت زندگی شهری و توسعه اقتصادی در ایران مورد بررسی قرار گیرد و عواملی را که در توسعه اقتصادی شهر لاهیجان تأثیرگذار می‌باشد را مورد بررسی و نقد و ارزیابی قرار داد.

اهداف تحقیق

هدف کلی

بررسی جامعه شناختی ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی مورد مطالعه: شهرستان لاهیجان

اهداف جزئی

شناخت رابطه کیفیت زندگی با توسعه اقتصادی

کاربرد نتایج تحقیق

نتایج این پژوهش را می‌توان به عنوان ورودی در فرایند تصمیم سازی و سیاست گذاری در اختیار برنامه ریزان استانی و مدیران شهری لاهیجان قرار گیرد که در ادامه آن توسعه اقتصادی شهر را به دنبال داشته باشد.

قلمرو تحقیق

موضوعی: گسترش و بسط دانش در حیطه تولید دانش جامعه شناسی توسعه می‌باشد.

مکانی: شهرستان لاهیجان

زمانی: سال ۱۴۰۲

فرضیات تحقیق

- ۱ - بین کیفیت زندگی شهری و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱ - ۱ - بین درآمد و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱ - ۲ - بین محیط زیست و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱ - ۳ - بین رضایت و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱ - ۴ - بین امنیت و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱ - ۵ - بین شادمانی و توسعه اقتصادی شهر لاهیجان رابطه معناداری وجود دارد.

تعریف مفاهیم مرتبط با فرضیه ها

کیفیت زندگی^۱

کیفیت زندگی به عنوان رویکردی جدید در برنامه ریزی شهری، به مسائل و نیازهای شهری که به موجب آن راهکارهایی برای خلق تحولات مثبت در محیط زندگی شهری منجر می‌گردد، می‌پردازد (شماعی و شهسوار، ۱۳۹۶: ۵). اصطلاح کیفیت زندگی به طور کلی، به وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند، مانند آلودگی و کیفیت مسکن و همچنین به بعضی مشخصه‌های خود مردم، نظیر سلامت و دسترسی اشاره دارد (بندرآباد و احمدی نژاد، ۱۳۹۳: ۶۰).

کیفیت زندگی شهری^۲

عناصر سازنده محیط شهری شامل سه محیط کالبدی و فیزیکی، محیط اجتماعی و محیط نمادین را شامل می‌شود که این سه محیط در کلتی واحد به نام شهر تبلور می‌یابد (غراب، ۱۳۸۰: ۸۸). به طور کلی، کیفیت زندگی شهری، علاوه بر مسائل اقتصادی، نگرانی‌های اجتماعی و محیط زیست را نیز مدنظر قرار می‌دهد (باسخا و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۹).

1. Quality Of life

2. Quality Of life in city

درآمد^۱

تمام وجوه و ارزش کالاهایی است که در برابر کار انجام شده یا سرمایه به کار افتاده، یا از طریق منابع دیگر (حقوق بازنشستگی، درآمدهای اتفاقی و نظایر آن)، در زمان آماری مورد نظر به خانوار تعلق گرفته باشد (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۳).

محیط زیست^۲

«محیط زیست به همه محیط‌هایی که در آن‌ها زندگی جریان دارد گفته می‌شود. مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی خارجی و موجودات زنده که با هم در کنش هستند محیط زیست را تشکیل می‌دهند و بر رشد و نمو و رفتار موجودات تأثیر می‌گذارند. به عبارت دیگر محیط زیست عبارت است از محیطی شامل هوا، آب، خاک، منابع طبیعی، گیاهان، جانوران، انسان و روابط متقابل بین آنها» (خواجه نوری و دسترس، ۱۳۹۸: ۴۷).

رضایت^۳

رضایت واکنشی عاطفی و ذهنی در برابر محیط است که طی آن فرد نیازهایش را اعلام می‌کند و وقتی نیازها ارضا شد، احساس شادی و سعادت و رضایت در او به وجود می‌آید. در نظریه دورکیم، رضایت از زندگی تابع نوع، شدت و چگونگی رابطه اجتماعی است. رابطه اجتماعی از دو جهت بر رضایت فرد از زندگی اثر می‌گذارد: از یک سو، با تأمین نیازهای عاطفی، شناختی و حتی مالی فرد رضایت او را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر، از طریق مهار تمایلات افراد، از آرزوهای بی پایان و ارضا نشدنی جلوگیری می‌کند (گروسی و شمس الدینی مطلق، ۱۳۹۸: ۷۳).

امنیت^۴

احساس امنیت عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده و آرام بخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی در شرایط فعلی و آتی، در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی یکپارچگی و امنیت سرزمینی (بیک محمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۲).

شادمانی^۵

شادمانی به درجه یا میزانی اطلاق می‌شود که شخص درباره مطلوبیت کیفیت کلی زندگی خود قضاوت می‌کند؛ به عبارت دیگر شادمانی به این معناست که فرد به چه میزان زندگی خود را دوست دارد (رنجبر و سماواتی، ۱۳۹۷: ۴).

دیدگاه جامعه شناسان پسامدرن درباره کیفیت زندگی شهری و توسعه اقتصادی

الف - کیفیت زندگی شهری

الف - ۱: ریف و سینگر

ریف و سینگر^۶ کیفیت زندگی را شامل شش مؤلفه می‌دانند:

۱- پذیرش خود ۲- هدف داشتن در زندگی ۳- رشد شخصی ۴- تسلط بر محیط ۵- خود مختاری ۶- روابط مثبت با دیگران

۱- پذیرش خود به معنای احترام به نفس براساس آگاهی از نقاط قوت و ضعف خود است.

۲- هدف داشتن در زندگی: روشن ترین نظریه در مورد هدف داشتن در زندگی از فرانکل^۷ است. فرانکل سال های سختی را در اردوگاه نازی‌ها گذراند. او در طول این سال‌ها به دلیل داشتن هدف، زنده ماند. با استفاده از هدف در زندگی افراد می‌توانند در مقابل سختی‌ها و رنج‌ها پایداری و مقاومت کنند.

۳- رشد شخصی: به صورت شکوفا ساختن کلیه نیروها و استعدادهای خود و به دست آوردن توانایی های جدید که مستلزم روبه رو شدن با شرایط سخت و مشکلات است حاصل می‌شود.

1. Income
2. The environment
3. Satisfaction
4. Security
5. Happiness
6. Ryff & Singer
7. Frankel

۴ - تسلط بر محیط : یکی دیگر از مؤلفه های کیفیت زندگی تحت کنترل داشتن جهان پیرامون است. یعنی فرد باید بتواند تا حد زیادی بر زندگی و محیط اطراف خود تسلط داشته باشد. این کار در گرو آن است که فرد محیط را مطابق خصوصیات و نیازهای فردی خود شکل دهد و بتواند آن را به همان شکل نگه دارد. کنترل در زندگی چالشی است که انسان تا آخر عمر با آن روبروست. این جنبه از کیفیت زندگی بر این نکته تأکید دارد که برای ایجاد و حفظ محیط کار و خانوادگی مطلوب هر شخصی همواره به نیروی خلاقه ای احتیاج دارد.

۵ - خود مختاری: به این معنا که فرد بتواند براساس معیارها و عقاید خویش عمل و زندگی کند حتی اگر برخلاف عقاید و رسوم پذیرفته در جامعه باشد.

۶ - روابط مثبت با دیگران: عبارتست از توانایی برقراری روابط نزدیک و صمیمی با دیگران و اشتیاق برای چنین رابطه ای و نیز عشق ورزیدن به دیگران. این جنبه اجتماعی - ارتباطی در برگیرنده ی بالا و پایین شدن های روابط و تعاملات اجتماعی و بین فردی است به این معنا که روابط می تواند از یک رابطه شدیداً عاشقانه و صمیمی تا روابطی پر از مشکل و ناراحتی در نوسان باشد. تجزیه و تحلیل عمیق تر روابط انسان ها فرد را به آنجا می رساند که روابط صمیمانه در حقیقت آمیخته ای از احساسات مثبت و منفی نسبت به دیگری داشته باشد (غفاری و امیدی، ۱۳۸۸: ۱۷).

ملاک های فوق با کنش وری مثبت از قبیل رضایت از زندگی رابطه مثبت و یا کنش وری هایی از قبیل افسردگی رابطه منفی نشان می دهد.

الف - ۲: کالمن

از نظر کالمن^۱ وقتی می توان گفت که یک کیفیت عالی برای زندگی وجود دارد که امیدهای فرد با تجارب وی تطابق داشته باشد و تکمیل شود حالت عکس هم صدق می کند کیفیت پایین زندگی وقتی است که امیدها با تجارب همخوان نشود. به بیان دیگر ادعای کالمن این است که شیوه زندگی با این مفهوم که فرد به خواسته های خود می رسد بهبود می یابد. با این وجود این به این معناست که امیدهای شخص و آرزوها ابتدا مثبت شده و سپس تکمیل می شود. کالمن اشاره دارد که اهدافی که توسط عوامل ایجاد می شوند باید واقع گراتر باشند. وقتی آرزوها را واقعی تر کرده و فرد را به توسعه و رشد در راه های دیگر تشویق کنیم فاصله میان امیدها و دستیابی به آنها به خوبی کم می شود. بنابراین با توجه به نظر کالمن حقیقتاً می توان شیوه زندگی فرد را با مخالفت کردن با آرزوها بهبود بخشید و همچنین گاه لازم است بعضی آرزوها را حذف کنیم تا فاصله بین آنچه تجربه شده و آنچه انتظار می رود کم گردد (قادری و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۶).

الف - ۳: تئوری کانتر^۲: مؤلفه های مکان

براساس تئوری مزبور، محیط شهری به مثابه یک مکان متشکل از سه بُعد در هم تنیده کالبد، فعالیت و تصورات است. از آنجا که کیفیت محیط شهری یک مکان، ناگزیر از پاسخدهی مناسب به ابعاد گوناگون محیط شهری است، می توان مؤلفه های سازنده کیفیت محیط شهری را مؤلفه هایی به موازات مؤلفه های سازنده «مکان» تعریف نمود.

به عبارت دیگر با اقتباس از تئوری «مکان کانتر» می توان گفت کیفیت محیط شهری عبارت است از برآیند سه مؤلفه که هر یک از آنها متکفل برآورده ساختن یکی از کیفیت های سه گانه «کالبدی»، «فعالیتی» و «تصوری» محیط شهر است.

همچنین تئوری «حس مکان» جان پانتر^۳ را که بر سه گانه بودن مؤلفه های دخیل در خلق حس مکان دلالت دارد، می توان از روایت های فرعی تئوری کانتر دانست. براساس تئوری پانتر، سه مؤلفه «کالبد، فعالیت و معنی» در خلق حس مکان دخیل هستند که به نحو قابل ملاحظه ای با سه مؤلفه پیشنهادی کانتر یعنی کالبد، فعالیت ها و تصورات تشابه دارند (گلکار، ۱۳۷۸: ۴۴).

ب - توسعه

ب - ۱: مایکل تودارو

تودارو^۱ معتقد است که توسعه را باید فرآیندی چند بُعدی دانست که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامه مردم و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر مطلق است. توسعه در اصل باید نشان

1. Kenneth Calman

2. David Canter

3. John Panter

دهد که مجموعه نظام اجتماعی، هماهنگ با نیازهای متنوع اساسی و خواسته‌های افراد و گروه‌های اجتماعی در داخل نظام، از حالت نامطلوب زندگی گذشته خارج شده و به سوی وضعیتی بهتر از نظر مادی و معنوی حرکت می‌کند (حاجی مظفری و اسکندری، ۱۳۹۴: ۳).

ب - ۲: آمارتیا سن

آمارتیا سن^۲، اقتصاددان هندی، توسعه را به مثابه آزادی می‌بیند. توسعه در دیدگاه او، فرایند گسترش آزادی‌های انسانی است. در این رویکرد، گسترش آزادی هم به عنوان هدف اولیه و هم به عنوان ابزار اصلی توسعه در نظر گرفته می‌شود. توسعه فرایندی است که طی آن باورهای فرهنگی، نهادهای اجتماعی، نهادهای اقتصادی و نهادهای سیاسی به صورت بنیادی محول می‌شوند تا متناسب با ظرفیت‌های شناخته شده پیش روند و طی این فرایند سطح رفاه جامعه نیز ارتقا می‌یابد (همان منبع، ۱۳۹۴: ۳).

ب - ۳: جوزف یوجین استیگلتز

استیگلتز^۳ می‌گوید: «توسعه ثمره مجموعه‌ای از فعالیت هاست که توسط افراد داوطلبی که از امکانات شخصی (اقدامات خصوصی) خویش استفاده می‌کنند و توسط دولت‌ها که به وسیله اعمال قانون (اقدامات دولتی) از امکانات عمومی استفاده می‌کنند آغاز می‌شود» (امرابی و اشرفی پور، ۱۳۹۵: ۶).

پیشینه تحقیق

الف - کیفیت زندگی

عمر مطالعات علمی و منظم کیفیت محیط زندگی، چندان طولانی نمی‌باشد و تقریباً به نیمه ی دوم قرن بیستم بر می‌گردد. این مطالعات عمدتاً در کشورهای غربی صورت گرفته است و تئوری‌ها و نظریه‌های آن‌ها با آن جوامع سنخیت بیشتری دارد. در جوامعی همچون ایران این نوع مطالعات جدید بوده است و عمدتاً از روش‌های مطالعاتی غربی استفاده می‌شود (قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۴). پیشینه ی تحقیق در مورد میزان کیفیت محیط زندگی در بخش پژوهش‌های صورت گرفته به دو بخش داخلی و خارجی تقسیم می‌شود.

تحقیقات داخلی

— اسماعیل زاده و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان «تحلیل کیفیت زندگی شهری و رابطه آن با مشارکت شهروندان در امور شهری مطالعه موردی: شهر نقده» به این نتیجه دست یافتند که شاخص‌های ابعاد سلامت روانی و کیفیت محیط شهری در سطحی متوسط از کیفیت قرار گرفته و ابعاد سلامت اقتصادی، سلامت جسمانی، سلامت اجتماعی و محیطی در سطحی پایین تر از حد متوسط قرار دارند. براین اساس می‌توان بیان نمود که مجموعه کیفیت زندگی و محیط شهری در مشارکت شهروندان در امور شهری تأثیر مستقیم و غیرمستقیم داشته و بین آن‌ها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (۱۳۹۴: ۲۴۶ - ۲۲۷).

— خواجه شاهکویی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی و سنجش کیفیت زندگی و تأثیر آن بر مشارکت شهروندان در امور شهری مطالعه موردی: شهر مینودشت» به این نتیجه رسید که ابعاد سلامت اجتماعی و روانی بالاتر از حد متوسط و ابعاد سلامت محیطی، جسمانی و کیفیت محیط شهری پایین تر از حد متوسط قرار دارند. همچنین نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس نشان داد که افزایش کیفیت محیط و زندگی در شهر می‌تواند به افزایش مشارکت شهروندان در امور شهری منجر شود و بین این دو رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (۱۳۹۳: ۸۶-۷۳).

— عباس احمد آخوندی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی با نام «سنجش کیفیت زندگی شهری در کلانشهر تهران» عوامل اصلی مؤثر بر کیفیت زندگی در کلانشهر تهران را نوزده عامل اصلی (کیفیت عملکرد نمایندگان مردم و نهادهای اداری، وضعیت آزادی اجتماعی، وضعیت مسکن، وضعیت اقتصادی و اشتغال، دسترسی به کاربری‌های تفریحی و ورزشی محله، وضعیت تأسیسات شهری، وضعیت بهداشت و درمان، کیفیت زندگی خانوادگی، وضعیت امنیت، دسترسی به کاربری‌های تجاری و

فرهنگی، کیفیت شبکه معابر، وضعیت حمل و نقل عمومی، وضعیت پا کیزی محیط، وضعیت آموزش، آلاینده‌های زیست محیطی، کیفیت خدمات مبادله ای، وضعیت تعلق خاطر، هزینه مسکن و وضعیت ایمنی) تشکیل می‌دهند (۱۳۹۳: ۲۲-۵).

تحقیقات خارجی

— یونگ^۱ (۲۰۰۸) به بررسی و اندازه گیری کیفیت زندگی از بُعد ذهنی در تاییه پرداخت. نتایج حقیقات وی نشان می‌دهد که امنیت شخصی و خدمات عمومی نقش مهمی در کیفیت زندگی شهروندی تاییه دارد (۲۰۰۸: ۱۲۱۲-۱۲۰۵ به نقل از حسنی نژاد و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۸).

— جین لی (۲۰۰۸) سنجش ذهنی کیفیت زندگی در تاییه را مورد بررسی قرار داده است که نتایج آن نشان می‌دهد که تأثیر اصلی رضایتمندی از وضعیت اجتماعی به واسطه رضایتمندی از واحد همسایگی هدایت شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که محل زندگی، سن، تحصیلات و درآمد، رضایت شهروندان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. علاوه بر آن، بیشتر پاسخ دهندگان معتقد بودند که ایمنی شخصی و خدمات عمومی تأثیر بسزایی بر کیفیت زندگی آنان دارد (به نقل از آسیابانی، ۱۳۹۶: ۲۲).

— براون^۲ و همکاران (۲۰۰۴) کیفیت زندگی را در دو سطح کلان و خرد مشخص می‌کنند. شاخص های سطح کلان مؤلفه هایی مانند درآمد و اشتغال، مسکن، آموزش و پرورش و ... و شاخص های خرد نیز در کیفیت زندگی، تجارب و ارزش های فرد و معرفت های مرتبط همانند رفاه، خوشبختی و رضایت از زندگی هستند (به نقل از خواجه شاهرکویی و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۶-۷۳).

ب - توسعه اقتصادی

تحقیقات داخلی

— پناهی و همکاران (۱۳۹۴)، به بررسی توسعه فرهنگی ضرورت توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی پرداخته است: ربع پایانی قرن بیستم با پدیده چرخش فرهنگی، به همراه پدیده پسامدرنیته و پسامختارگرایی، هم در بُعد واقعیت اجتماعی و هم در بُعد تحلیل اجتماعی، مصادف بوده است. این چرخش نه تنها نشان دهنده اهمیت یافتن بیش از پیش نقش فرهنگ در زندگی انسان ها و در علوم انسانی و اجتماعی است، بلکه نشان دهنده فهم درست تر و عمیق تر از نقش و قدرت فرهنگ در انواع ساحت های زندگی بشری و تحلیل اجتماعی است، که مدت ها تحت الشعاع عامل اقتصادی قرار گرفته بود (پناهی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۴).

— اثنی عشری امیری و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی تحلیل توسعه یافتگی ایران با استفاده از شاخص HDI پرداخته است: نتایج حاصل نشان از معنی دار بودن متغیر تولید ناخالص داخلی از نظر آماری، و تأثیر مثبت و معنی دار آن بر توسعه یافتگی ایران می باشد و با توجه به تأثیر مثبت آن برای توسعه یافتگی ایران دولت می تواند با ایجاد فرهنگ کار در کشور و بها دادن به تولید ملی داخل کشور، زمینه را برای صنعتی شدن و توسعه بخش صنعت در کشور فراهم آورد که خود اقدامی برای توسعه یافتگی کشور به شمار می رود. افزایش میانگین سال های تحصیل تأثیر مثبت و معنی داری بر میزان توسعه یافتگی ایران داشته است که با توجه به میزانتأثیرگذاری در بین متغیرهای مورد بررسی در این الگو تولید ناخالص داخلی و کسب آموزش بالاترین میزان تأثیرگذاری را دارا می باشند (اثنی عشری امیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱۲).

— تقوایی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان توسعه پایدار شهری و برخی عوامل مؤثر بر آن در شهر کرمانشاه، هدف اصلی توسعه پایدار تأمین نیازهای اساسی، بهبود سطح زندگی، اداره بهتر اکوسیستم ها و آینده امن بیان کرده اند. نتایج این بررسی نشان داده است که ۵ عامل سلامت شهری، سیستم دولتی مطلوب، محیط زیست پایدار، ساختار آموزشی و خرسندی و شادمانی می تواند مهمترین عوامل پایداری شهری در کرمانشاه و در دستیابی به توسعه پایدار شهری نقش ویژه ای را به عهده داشته باشند (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۱).

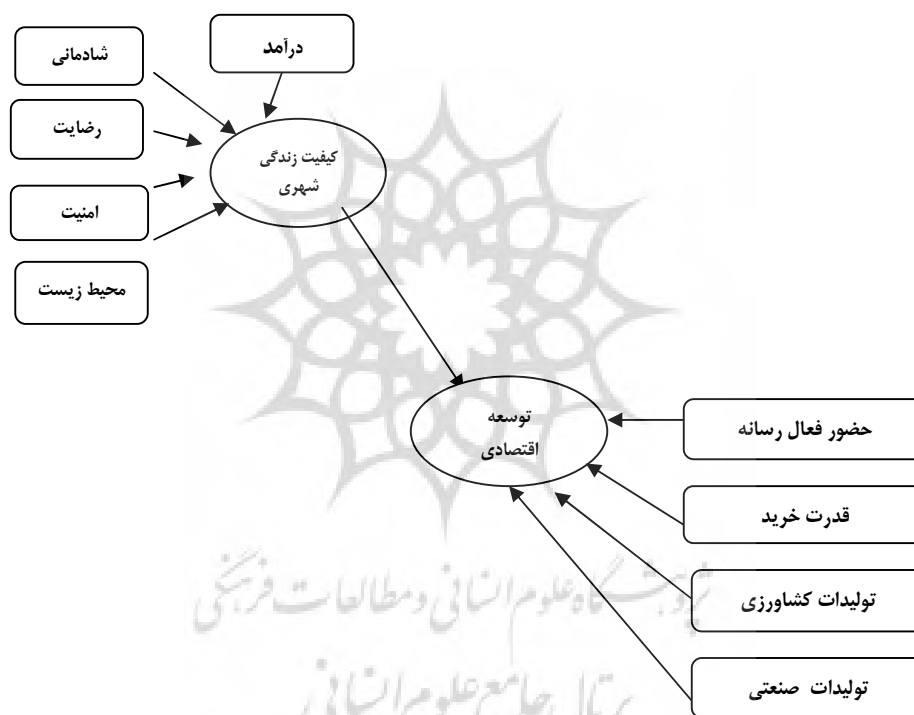
تحقیقات خارجی

— پرادهان و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی وجود یا عدم وجود رابطه غیرخطی بین نرخ مشارکت زنان در نیروی کار و توسعه اقتصادی در کشور هندوستان پرداختند. به همین منظور از داده های مربوط به ۳۳۶۴ خانوار روستایی و ۱۴۹۲ خانوار شهری در سال ۲۰۰۱ استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش پنل دیتا استفاده شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان

داد که یک رابطه غیرخطی و U شکل بین نرخ مشارکت زنان در نیروی کار و توسعه اقتصادی طی دوره مورد مطالعه در کشور هندوستان وجود دارد (به نقل از علیقلی، ۱۳۹۵: ۶۹).

— آندریس جی مارچانته و بریوندو اورتگا (۲۰۰۶) به مطالعه رابطه کیفیت زندگی و توسعه اقتصادی در بین مناطق اسپانیا پرداخته‌اند و رفاه منطقه‌ای در بین مناطق اسپانیا را مورد ارزیابی قرار داده‌اند. نتایج مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد در حالی که نابرابری‌های ارزش افزوده ناخالص سرانه ثابت باقی مانده است، همگرایی در پنج شاخص کیفیت زندگی مورد بررسی در این تحقیق (شاخص تعمیم یافته توسعه انسانی، مرگ و میر نوزادان، بی سواد بزرگسالان، سال‌های تحصیلی افراد و نرخ بیکاری) به دست آمده است (به نقل از پورمحمدی و ولی بیگی، ۱۳۹۴: ۴۴).

— گُلر و موآو (۲۰۰۲) در پژوهش خود عنوان می‌کنند که نابرابری در آغاز گذر از انقلاب صنعتی به توسعه اقتصادی مدرن، با هدایت منابع به سمت اشخاصی که گرایش نهایی آنها به سمت پس انداز بیشتر است، فرایند توسعه اقتصادی را سرعت می‌بخشد. در مراحل بعدی گذر به رشد مدرن، نابرابری اثر مغایر محدودیت‌های مالی را بر تجمع سرمایه انسانی کاهش داده و فرایند توسعه را پیش می‌برد (به نقل از قدسی راد و همکاران، ۱۳۹۸: ۹).

نمودار ۱. مدل نظری

روش پژوهش

ضرورت بررسی مسائل اجتماعی به طرق علمی هر روز بیش از پیش به منظور برنامه‌ریزی جهت حل این مسائل بیشتر می‌گردد. در این بین، روش تحقیق به عنوان عامل اصلی در پژوهش از نقش حائز اهمیتی برخوردار است. در این پژوهش، روش تحقیق پیمایشی است.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

گردآوری یافته‌ها در دو بخش نظری و آماری صورت گرفته است که ابتدا گردآوری مطالب با رویکرد روش کتابخانه‌ای و از طریق مطالعه منابع (کتاب، فصلنامه‌ها، مجلات، مقالات، پایان نامه‌ها و منابع معتبر اینترنتی) و فیش برداری از اسناد صورت گرفته و برای سنجش رابطه بین متغیرها در بخش پیمایشی تحقیق جهت گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز و به منظور

بررسی فرضیات تحقیق (تأیید یا رد) از پرسشنامه، به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات استفاده شده است. در روش پرسشنامه از سوالات باز و بسته استفاده شده است. سوالات بسته به صورت دو جوابی، پنج جوابی و چند جوابی می باشد. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش از دو بخش، سوالات عمومی و سوالات تخصصی تشکیل شده است. الف) سوالات عمومی: این سوالات شامل ۸ سوال در مورد مشخصات عمومی یا جمعیت شناختی پاسخ دهندگان از قبیل سن، جنسیت، وضعیت تاهل، تحصیلات، شغل، درآمد، مدت اقامت در شهر و وضع مالکیت می باشد که در تجزیه و تحلیل اطلاعات از آن استفاده شده است. ب) سوالات تخصصی: این بخش شامل ۹۷ سوال تخصصی جهت آزمون فرضیات پژوهش می باشد.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق، شامل تمام خانوارهای ساکن شهر لاهیجان در سال جاری است. براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر لاهیجان ۱۶۷۵۴۴ نفر و تعداد خانوار ۲۵۷۱۷ می باشد. از این تعداد ۸۴۱۹۵ نفر مرد و ۸۳۳۴۹ نفر زن می باشند. جمعیت شهری شهرستان لاهیجان ۱۰۴۵۱۴ نفر است که از این تعداد ۵۱۸۸۸ نفر مرد و ۵۲۶۲۶ نفر زن هستند. جامعه آماری افراد بالای ۱۸ سال، ۱۲۴۶۱۰ نفر می باشد که بر این اساس:

الف) تعداد مدیران، نخبگان و استادان ۴۸۲ نفر ب) تعداد تولیدکنندگان ۴۹۶۷۶ نفر ج) تعداد شهروندان ۷۴۴۵۲ نفر طبق آمار، ۰/۰۶۵ جمعیت در شهر ساکن هستند» (معاونت آمار و اطلاعات سازمان برنامه و بودجه گیلان، ۱۳۹۵: ۱۷).

جدول ۱. جمعیت شهرهای مشابه با جمعیت لاهیجان

شهر	جمعیت	رتبه
رشت	۶۹۷۱	۱
تالش	۲۰۰۶۴۹	۲
لاهیجان	۱۶۷۵۴۴	۳
رودسر	۱۴۷۳۹۹	۴
بندر انزلی	۱۳۹۰۱۶	۵

مأخذ: سالنامه آماری ۱۳۹۵ استان گیلان

جدول ۲. بررسی وضعیت فعالیت های کشاورزی، صنعتی، گردشگری و شیلات در شهرهای استان گیلان

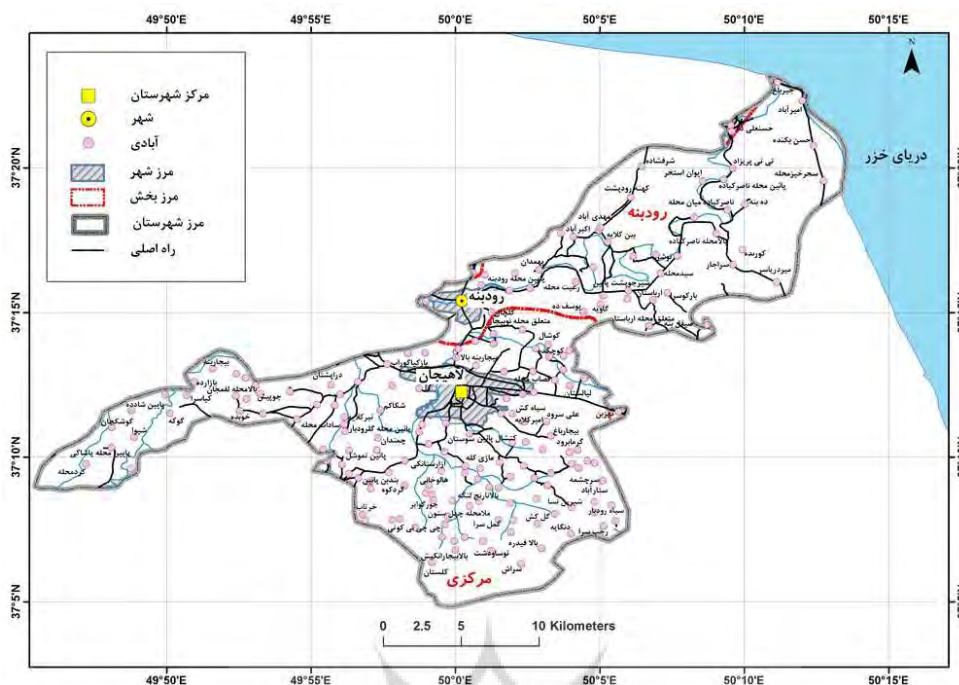
شهر	کشاورزی (برنج) تن ^۱	صنعت (چای) کیلوگرم ^۲	گردشگری ^۳	شیلات
رشت	۴۶۹	۲۰۳۱۹۸۷	۵۳۱۶۰۰	۱۷۹۱۸
تالش	۱۱۶	(۴) —	۱۰۲۸۰۰	۲۷۹۱
رودسر	۲۸۷	۲۱۰۰۳۶۷۹	۹۳۶۰۰	۴۷۱
بندر انزلی	۳۰	(۴) —	۱۲۷۴۰۰	۵۴۶۰
لاهیجان	۲۲۷	۱۵۱۵۴۳۵۰	۴۵۲۰۰۰	۸۴۴

۱- مأخذ: سالنامه آماری سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان ۱۳۹۸

۲- مأخذ: سازمان چای کشور ۱۳۹۸

۳- مأخذ: سالنامه آماری اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان گیلان ۱۳۹۸

۴- فاقد فعالیت مذکور است.

شکل ۱. محدوده مورد مطالعه

شهر لاهیجان از شمال به دریای خزر، از شرق به لنگرود، از جنوب به دیلمان، از جنوب غربی به سیاهکل و از غرب به آستانه اشرفیه محدود می‌شود که در ۵۰ درجه و ۵۰ دقیقه شرقی و در ۳۷ درجه و ۱۱ دقیقه شمالی عرض جغرافیایی قرار دارد. این شهر ساخته شده بر سرزمینی هموار و جلگه‌ای است که حاصل رسوبات به جای مانده از رودهای گیلان است. از نظر موقعیت جغرافیایی و ویژگی‌های تاریخی یکی از شهرهای مهم گیلان به شمار می‌رود و مدت‌ها مرکز بخش بیه‌پیش گیلان بوده است. شهرستان لاهیجان دارای دو بخش رودبند و مرکزی و ۷ دهستان به نام‌های رودبند، شیرجوپشت، آهندان، بازکیاگوراب، لقمجان، لیالستان و لیل است. همچنین این شهر دارای هفت محله به نام‌های میدان، پردسر، غریب آباد، اردو بازار، شرعافان، آقامیر شهید و گابنه می‌باشد.

مردم آن بیشتر گیلک هستند و گالش به ساکنین ارتفاعات این منطقه اطلاق می‌شود که آن‌ها هم تیره‌ای از گیلکان بوده و زبان‌شان گیلکی است. زبان بومی این شهرستان، گیلکی با لهجه شرقی است که با لهجه غربی گیلکی (رشت و فومن) اندکی تفاوت دارد (سیرنگ، ۱۳۸۹: ۵۴).

حجم نمونه

در این پژوهش حجم نمونه از طریق فرمول کوکران به شکل زیر تعیین گردیده است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = \frac{\frac{1.96^2 \times 0.5 \times 0.5}{0.04^2}}{1 + \frac{1}{124610.4} \left(\frac{1.96^2 \times 0.5 \times 0.5}{0.04^2} - 1 \right)} = 525$$

در این فرمول:

n = حجم نمونه

N = حجم جامعه آماری

» (p=0/7 احتمال وجود صفت: مشارکت مردم در توسعه شهر) ،

q=0/3 احتمال عدم وجود صفت: عدم مشارکت مردم در برنامه‌های توسعه‌ای (احمد شعرافی، ۱۳۹۴: ۵۴) ،

d=0/04 احتمال خطا و t= 1/96 ضریب اطمینان و سطح اطمینان به میزان 0/95 در نظر گرفته شد.

روش نمونه گیری

شیوه نمونه گیری با ابزار پرسشنامه بوده است. پرسشنامه استفاده شده حاوی سوالاتی در مورد بُعد ذهنی و عینی کیفیت زندگی می باشد. سوالات ذهنی و عینی شامل قلمروهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، جسمانی، روانی و کیفیت محیط شهری است. در انجام نمونه گیری از نمونه گیری طبقه‌ای استفاده شده است. زیرا در نمونه گیری خوشه‌ای، واحد اندازه گیری فرد نیست بلکه گروهی از افراد هستند که به صورت طبیعی شکل گرفته و گروه خود را تشکیل داده‌اند. بنابراین شهر لاهیجان را به هفت منطقه تقسیم می‌کنیم. در مرتبه بعد بر اساس نمونه گیری خوشه‌ای به ۵ خیابان و در مرحله بعد، اهالی کوچه را بر اساس نمونه گیری خوشه‌ای نوع دوم انتخاب می‌کنیم. سراغ خانوار در کوچه به صورت نمونه گیری تصادفی ساده می‌رویم. به منظور سنجش اعتبار درونی و پایایی پرسشنامه از الفای کرونباخ استفاده گردیده است. مقدار ضریب مذکور ۱/۹۶ درصد نشان دهنده قابلیت بالایی از اعتماد و اطمینان ابزار مورد تحقیق می‌باشد. همچنین در مرحله بعد جهت برآورد اعتبار سازه‌ای پرسشنامه از تحلیل عاملی استفاده شده است که معنی داری آزمون بارتلت با ۰/۰۰۰ درصد برابر با ۱۵۶۲۱/۰۰۴ و KMO برابر ۰/۹۳۵ درصد نشان از اعتبار آن است. در این پژوهش پس از گردآوری داده‌ها جهت تجزیه و تحلیل و پردازش آن از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است. در بخش آمار توصیفی از نمودارها و جداول توزیع فراوانی و همچنین شاخص‌ها مرکزی مانند میانگین و میانه استفاده شده است. در بخش آمار استنباطی متناسب با نوع فرضیات و سطح سنجش متغیرها از آزمون‌های آماری ضرایب همبستگی پیرسون، آزمون تحلیل واریانس یکطرفه، آزمون t، رگرسیون چندمتغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است.

یافته‌های پژوهشی

الف - یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های جمعیتی جامعه آماری	فراوانی	درصد از کل
جنسیت	مرد	۲۴۹
	زن	۱۶۳
سن	۱۸ - ۲۹	۵۴
	۳۰ - ۳۹	۸۳
	۴۰ - ۴۹	۹۸
	۵۰ - ۵۹	۱۱۲
	۶۰ به بالا	۶۵
	متاهل	۲۷۵
وضعیت تأهل	مجرد	۱۰۸
	متارکه	۱۷
	همسر فوت شده	۱۲
	خانه دار	۱۳
وضعیت شغلی	کشاورز	۴۴
	کارگر	۶۴
	کارمند	۱۰۴
	کاسب	۱۱۵
	مهندس	۳۰
	دکتر	۱۲
	استاد (حوزه - دانشگاه)	۱۰
	دانشجو	۹
	بازنشسته	۱۱
	زیر دیپلم	۵۷
تحصیلات	دیپلم	۷۶
	فوق دیپلم	۴۵
	لیسانس	۱۳۸
		۳۱/۷

۱۵	۶۲	فوق لیسانس	
۵	۲۱	دکتر	
۲/۷	۱۳	دانشجو	
۳/۷	۲۲	زیر ۵ میلیون	درآمد
۲۰/۴	۸۹	۵ - ۷	
۳۱/۳	۱۲۹	۷ - ۹	
۱۶/۵	۷۱	۹ - ۱۱	
۱۲/۵	۵۲	۱۱ - ۱۳	
۵/۷	۲۵	۱۳ - ۱۵	
۴/۸	۲۴	۱۵ میلیون به بالا	
۷۵/۳	۳۲۸	صاحب خانه	وضع مسکونی
۱۷/۱	۸۴	مستأجر	
۷/۷	۳۲	زیر ۵ سال	مدت اقامت در شهر
۱۸/۲	۷۹	۵ - ۱۰	
۳۰/۴	۱۲۹	۲۰ - ۱۱	
۲۴	۹۹	۳۰ - ۲۱	
۱۷/۷	۷۳	۳۰ به بالا	

منبع: یافته‌های تحقیق

یافت های توصیفی تحقیق به این شرح می باشد:

۶۰/۴ درصد از جنسیت جامعه آماری در این تحقیق را مردان و ۳۹/۶ درصد از جامعه آماری را زنان تشکیل می‌دهند. ۱۳ درصد پاسخ دهندگان در دامنه سنی ۱۸-۲۹ سال، ۲۰ درصد در دامنه سنی ۳۰-۳۹ سال، ۲۲/۷ درصد جامعه آماری سن بین ۴۰ تا ۴۹ سال داشته اند، ۲۶ درصد میانگین سنی آن‌ها ۵۰-۵۹ سال و ۱۶ درصد ۶۰ سال به بالا داشته‌اند. ۲/۳ درصد از پاسخ دهندگان در مورد سن خود اظهار نظر نکرده بودند.

۶۶/۷ درصد از پاسخ دهندگان به پرسشنامه متأهل، ۲۴/۴ درصد مجرد، ۳/۱ متارکه و ۲/۵ درصد دارای همسر فوت شده می‌باشند. ۳/۳ درصد از پاسخگویان سن خود را ذکر نکرده‌اند.

در پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده، پاسخ دهندگان شغل خود را بدین ترتیب اعلام داشته‌اند: ۳/۱ درصد خانه دار، ۱۰/۷ درصد کشاورز، ۱۵/۵ درصد کارگر، ۲۵/۳ درصد کارمند، ۲۷/۸ درصد کاسب، ۷/۳ درصد مهندس، ۲/۹ درصد دکتر، ۲/۴ درصد استاد حوزه و دانشگاه، ۲/۳ درصد دانشجو و ۲/۷ درصد بازنشسته.

۱۲/۲ درصد از پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۱۷/۷ درصد دیپلم، ۱۱ درصد فوق دیپلم، ۳۱/۷ درصد دارای لیسانس، ۱۵ درصد فوق لیسانس، ۵ درصد دارای درجه دکترا و ۲/۷ درصد دانشجو بودند. ۴/۷ درصد وضعیت تحصیلی خود را اعلام ننموده‌اند.

وضعیت پاسخ دهندگان به سوالات بخش درآمد، این گونه بود: ۳/۷ درصد زیر ۵ میلیون، ۲۰/۴ درصد بین ۵ تا ۷ میلیون، ۳۱/۳ درصد بین ۷ تا ۹ میلیون، ۱۶/۵ درصد بین ۹ تا ۱۱ میلیون، ۱۲/۵ درصد بین ۱۱ تا ۱۳ میلیون، ۵/۷ درصد بین ۱۳ تا ۱۵ میلیون و ۴/۸ درصد بالای ۱۵ میلیون درآمد داشته‌اند. ۵/۱ درصد پاسخ دهندگان به سوالات این بخش جواب نداده‌اند.

۷۵/۳ درصد از پاسخگویان صاحب خانه و ۱۷/۱ درصد مستأجر بوده‌اند. ۷/۶ درصد از پاسخ دهندگان در این مورد اظهار نظری بیان نداشته‌اند.

۷/۷ درصد از پاسخگویان زیر ۵ سال در شهر لاهیجان اقامت داشته‌اند. ۱۸/۲ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۳۰/۴ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال، ۲۴ درصد بین ۲۱ تا ۳۰ سال و ۱۷/۷ درصد هم بالای ۳۰ سال سکونت داشته‌اند. ۲ درصد از پاسخ دهندگان در مورد مدت اقامت خود در این شهر (لاهیجان) هیچ گونه اظهار نظری نداشته‌اند.

ب - آمار استنباطی

جدول ۲. ارزیابی شاخص‌های بُعد درآمد

حد متوسط کیفیت = ۳					شاخص‌های بُعد درآمد	
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)		مقدار t
پایین ترین	بالا ترین					
-۰.۱۲	-۰.۳۵	-۰.۲۳۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۴.۰۸۸	میزان درآمد ماهانه
۰.۳۵	۰.۷۴	-۰.۵۴۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	۳.۶۵۵	دریافت کرایه‌های شخصی
۰.۲۹	۰.۰۸	۰.۱۸۲	۰.۰۰۱	۳۸۴	۱.۴۶۴	درآمد حاصل از حساب‌های بانکی، کسب و کار، سهام عدالت و ...
-۱/۴	-۳/۴۵	-۰.۹۱	۰.۰۲۴	۳۸۵	-۲.۳۲۴	رضایت از هزینه‌های زندگی
۴/۳	۰/۳۸	-۰.۳۲۷	۰.۰۰۰	۳۸۳	۴.۱۲۵	رضایت از امنیت شغلی
۰/۵۲	-۰/۱۷	-۰.۳۴۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	۳.۹۷۵	رضایت از ساعات کاری در طول هفته
۰.۴۹	۰.۲۳	۰.۳۶۴	۰.۰۰۰	۳۸۴	۱/۲	رضایت از نرخ مالیات

ارزیابی شاخص‌های بُعد درآمد نشان می‌دهد که شاخص‌های «درآمدهای حاصل از کسب و کار، حساب‌های بانکی، هزینه‌های زندگی و نرخ مالیات» که از مقدار آزمون بزرگ تر بوده و بالاتر از حد متوسط کیفیت قرار دارند و سایر شاخص‌ها از مقدار آزمون کوچک تر بوده و پایین تر از حد متوسط قرار گرفته‌اند.

جدول ۳. ارزیابی شاخص‌های بُعد محیط زیست

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های بُعد محیط زیست
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
۰.۷۸	۰.۵۲	۰.۶۵۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱۰.۱۱۵	میزان آلودگی هوا
۰.۲۶	۰.۰۰	۰.۱۳۰	۰.۰۵۲	۳۸۵	۴.۹۶۵	میزان آلودگی صوتی
۰.۰۱	۰.۲۳	-۰.۱۱۰	۰.۰۷۸	۳۸۵	۱.۷۸۰	کیفیت آب شرب
۰.۲۲	-۰.۶۲	-۰.۴۲۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	۲/۲۵۷	جمع‌آوری زباله
۱.۰۵	-۰.۶۲	۰.۸۳۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۲/۸۷۲	وضعیت سیستم فاضلاب
۱/۷	۰/۶۱	-۰.۴۷۳	۰.۰۰۰	۳۸۵	۲.۹۵۸	کیفیت فضاهای سبز و پارک‌ها
-۰.۶۱	-۰.۹۱	-۰.۷۶۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۱/۶۴	نظافت خیابان‌ها و مکان‌های عمومی

در شاخص‌های بُعد محیط زیست، شاخص‌های «میزان آلودگی هوا، آلودگی صوتی» بالاتر از حد متوسط کیفیت قرار داشته و شاخص‌های «جمع‌آوری زباله، آب شرب، فضاهای سبز و پارک‌ها» با میانگین مقدار آزمون تفاوت معناداری نداشته و در حد متوسطی قرار دارند. در حالی که «سیستم فاضلاب و نظافت خیابان‌ها» پایین تر از حد متوسط کیفیت قرار دارد.

جدول ۴. ارزیابی شاخص‌های بُعد امنیت

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های بُعد امنیت
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
۰.۱۵	-۰.۱۳	۰.۱۰	۰.۸۸۷	۳۸۵	۰.۱۴۲	دسترسی به مراکز امنیتی و انتظامی
۰.۲۲	۰.۰۴	۰.۱۲۷	۰.۰۰۷	۳۸۵	۲۸۰.۰۶	امنیت در رابطه با جرم
۰.۵۷	۰.۳۰	۰.۴۳۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	۶.۴۶۶	امنیت اموال و دارایی
۳.۷	۱.۰۰	-۰.۸۰۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	۸.۱۲۴	امنیت زنان و کودکان
-۰.۱۸	-۰.۴۴	-۰.۳۰۹	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۴.۹۱۵	ایمنی جاده‌ها و خیابان‌ها
۰.۸۱	۰.۵۵	۰.۶۸۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	۳.۲۲۸	ایمنی در مقابل زلزله و بلایای طبیعی

ارزیابی از شاخص‌های بُعد امنیت نشان می‌دهد که شاخص‌های «ایمنی جاده‌ها و خیابان‌ها، زلزله و بلایای طبیعی و اموال و دارایی» پایین‌تر از حد متوسط کیفیت و شاخص‌های «دسترسی به مراکز انتظامی، امنیت زنان و کودکان» در سطح مطلوب و مناسبی قرار دارد.

جدول ۵. ارزیابی شاخص‌های بُعد رضایت

شاخص‌های بُعد رضایت						حد متوسط کیفیت = ۳	
مقدار t		درجه آزادی (df)	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪		
					پایین ترین	بالا ترین	
۲/۳۱۳		۳۸۵	۰.۰۰۰	۰.۴۵۰	۶۲	۱/۱	
-۴.۵۰۰		۳۸۵	۰.۰۰۰	-۰.۲۷۳	-۰.۳۹	-۰.۱۵	
-۶۰.۲۰		۳۸۵	۰.۰۰۰	-۰.۴۳۰	-۰.۵۷	-۰.۲۹	
۸۱۵		۳۸۵	۰.۴۱۷	۰.۰۶۰	-۰.۰۹	۰.۲۱	
۱.۱۸۶		۳۸۵	۰.۲۳۹	-۰.۰۷۰	-۰.۱۹	۰.۰۵	
۲.۷۴۵		۳۸۵	۰.۰۰۸	-۰.۲۹۱	۰.۵۰	۰.۰۸	
۸.۷۳۰		۳۸۵	۰.۰۰۰	-۰.۹۴۵	۱.۱۶	۱/۷۳	
-۰.۳۸۹		۳۸۵	۰.۶۹۸	-۰.۰۳۰	-۰.۱۸	۰.۱۲	
۵/۰۲۵		۳۸۵	۰.۰۰۰	-۰.۸۳۰	-۰.۹۸	۲/۶۸	
۲/۰۶۵		۳۸۵	۰.۰۰۰	-۰.۲۰۲	۰.۲۰	۰.۴۶	
-۱/۴۵۹		۳۸۵	۰.۰۱۷	-۰.۲۱۸	-۰.۴۹	-۰.۷۵	
-۲.۷۴۴		۳۸۵	۰.۰۰۷	-۰.۲۹۰	۰.۰۵	-۰.۲۱	
۴/۶۹۳		۳۸۵	۰.۰۰۰	۰.۸۶۰	۱.۰۱	۰.۷۵	
۱۱.۴۳۱		۳۸۵	۰.۰۰۰	۰.۸۶۰	۱/۹	۲/۷	
-۱.۱۸۲		۳۸۵	۰.۲۴۰	-۰.۰۸۰	-۰.۴۰	-۰.۰۴	

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد: شاخص‌های «رضایت از شغل، درآمد، وضع اقتصاد خانوادگی، زندگی خانوادگی، کاربرهای تجاری و خدماتی، مواد غذایی، زندگی در ایران و حل مشکلات مردم» در سطح پایینی از حد متوسط کیفیت قرار دارد و بعضاً با ناراحتی و نگرانی‌هایی مواجه است. در مورد شاخص‌های «دوستان و اقوام، اعمال و رفتار، زندگی در لاهیجان، اهالی محل و فرهنگی و مذهبی» در سطحی بالاتر از حد متوسط کیفیت قرار دارد. در مورد شاخص «تحصیلات»، ارزیابی‌ها نشان می‌دهد که پاسخگویان از رضایت نسبی و متوسطی برخوردار هستند.

جدول ۶. ارزیابی شاخص‌های بُعد شادی

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های بُعد شادی
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
۰.۲۴	۰.۱۵	۰.۲۷۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	۴.۳۷۶	خوشحالی و شادابی
۰.۳۹	۰.۱۴	۰.۴۳۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	۲/۵۸۰	برآورده شدن نیازها
-۰.۳۲	-۰.۵۲	-۰.۱۷	۰.۷۳۶	۳۸۵	-۰.۳۲۷	برنامه‌های سرگرم‌کننده
۰.۷۹	۰.۴۹	۰.۳۱۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱/۷۸۴	خوشبختی آدم‌های متأهل
۰.۰۸	۰.۰۵	۰.۴۶۳	۰.۰۰۰	۳۸۵	۲/۱۲۳	توانایی در غلبه بر مشکلات(مالی و...)
۰.۹۱	۰.۵۸	۰.۳۵۳	۰.۰۰۰	۳۸۵	۵.۵۶۴	اهداف در زندگی
-۰.۰۱	-۰.۳۶	۰.۱۴۵	۰.۰۰۳	۳۸۵	-۲.۰۵۴	تسلط بر شرایط و موقعیت‌های زندگی
۰.۵۳	۰.۴۹	۰.۳۴۷	۰.۰۰۱	۳۸۵	۳.۶۴۵	لذت از زندگی خانوادگی
-۰.۳۰	-۰.۵۷	-۰.۱۷۸	۰.۰۰۱	۳۸۵	-۳.۴۶۴	تصور انتخاب شغل دیگر
۰.۲۶	۰.۱۰	۰.۱۷۸	۰.۳۸	۳۸۵	۲.۱۹۷	توانایی اداره امور
۰.۰۷	-۰.۳۱	۰.۱۳۹	۰.۱۶۸	۳۸۵	۱.۳۴۲	عدم خستگی از کار

ارزیابی از شاخص‌های بُعد شادی نشان می‌دهد که شاخص‌های «خوشبختی، برآورده شدن نیازها، برنامه‌های سرگرم‌کننده، اهداف در زندگی و غلبه بر مشکلات مالی» در سطح پایین تری از حد متوسط کیفیت قرار دارد. در مورد شاخص «برنامه‌های سرگرم‌کننده»، بیشتر پاسخگویان تصورشان این بود که برنامه‌های سرگرم‌کننده تلویزیون، مد نظر می‌باشد و درصد کمی به امکانات موجود در سطح شهر را در پاسخگویی لحاظ نمودند. شاخص‌های «موقعیت‌های زندگی، اداره امور، عدم خستگی از کار، لذت از زندگی خانوادگی، تأهل و شغل دیگر» در سطح بالاتری از حد متوسط بودند.

جدول ۷. ارزیابی شاخص‌های بُعد قدرت خرید

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های بُعد قدرت خرید
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
۰.۳۴۶	۰.۰۰۴	۰.۱۹۷	۰.۰۴۶	۳۸۵	۲.۰۲۱	وضعیت منزل مسکونی
۰.۲۳۹	-۰.۰۶۷	۰.۱۱۳	۰.۱۹۸	۳۸۲	۱.۳۰۳	مختصات واحد مسکونی
۰.۱۶۷	-۰.۲۳۵	-۰.۰۴۳	۰.۷۴۳	۳۷۹	-۰.۳۴۰	شغل همسر
۰.۲۲۵	-۰.۱۵۴	-۰.۰۴۵	۰.۷۳۱	۳۸۱	۰.۳۴۶	تعداد افراد دارای درآمد
۰.۳۵۴	-۰.۲۳۸	۰.۱۴۳	۰.۰۹۸	۳۸۲	۱.۹۸۴	بُرد لوازم خانگی
۰.۲۰۹	-۰.۱۶۷	۰.۰۱۴	۰.۸۷۹	۳۸۵	۰.۱۳۲	لوازم دیجیتالی
-۰.۳۰۲	-۰.۶۶۵	-۰.۴۵۳	۰.۰۰۰	۳۸۵	۲/۴۳۱	اتومبیل‌های شخصی
-۰.۵۴۳	-۰.۱۵۴	۰.۶۵۲	۰.۰۰۰	۳۸۴	-۳.۹۰۸	مسافرت خارج از کشور
۰.۶۷۹	۰.۲۷۶	۰.۴۴۶	۰.۰۰۰	۳۸۰	۱/۰۹۰	مطالعه روزنامه/ مجله

نتایج حاصل از جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که شاخص‌های «منزل مسکونی، مختصات واحد مسکونی، شغل همسر و مسافرت خارجی» پایین تر از حد متوسط کیفیت می‌باشد. شاخص‌های «مطالعه روزنامه، اتومبیل شخصی و افراد دارای درآمد» در سطح مطلوبی قرار دارد.

جدول ۸. ارزیابی شاخص‌های بُعد رسانه

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص های بُعد رسانه
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
-۰.۳۲۲	-۰.۶۷۴	-۰.۴۹۸	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۱.۶۵۴	رضایت از خدمات ارتباطی
۰.۷۵۶	۰.۴۳۲	-۰.۶۵۸	۰.۰۱۲	۳۸۳	۵.۴۶۹	استفاده از وسایل ارتباط جمعی
-۰.۰۱۳	-۰.۳۵۴	-۰.۱۲۷	۰.۰۳۳	۳۸۲	-۲.۹۸۴	رضایت از کیفیت اینترنت
۰.۷۳۵	۰.۵۴۶	-۰.۲۳۹	۰.۰۰۰	۳۸۴	۳.۷۷۵	استفاده از اینترنت برای سرگرمی
۰.۱۷۸	۰.۱۱۲	۰.۰۰۶	۰.۹۶۷	۳۸۴	۳/۰.۸۹	رسانه عامل ارتقای توسعه جامعه
۰.۶۴۰	۰.۲۳۴	۰.۴۴۳	۰.۰۰۰	۳۸۴	۵.۹۸۰	رسانه عامل گرایش مردم در فعالیت های توسعه ای

ارزیابی شاخص‌های بُعد رسانه نشان می‌دهد که پاسخ دهندگان از میزان «خدمات ارتباطی و کیفیت اینترنت» در سطح شهر رضایت چندانی نداشته‌اند و آمارها نشان می‌دهد که شاخص‌های مذکور از حد متوسط کیفیت پایین تر می‌باشد اما شاخص‌های «استفاده از وسایل ارتباط جمعی، ارتقای توسعه جامعه و گرایش به فعالیت‌های توسعه‌ای» در سطح بالاتری از حد متوسط کیفیت قرار داشت. به اذعان پاسخ دهندگان رسانه می‌تواند نقش سازنده‌ای در ارتقاء توسعه شهرستان داشته باشد.

جدول ۹. ارزیابی شاخص‌های بُعد تولیدات کشاورزی

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های بُعد تولیدات کشاورزی
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
۱.۱۶	۰.۴۵	۰.۲۹۱	۰.۰۰۰	۳۸۵	۴.۷۸۰	آموزش‌های رسمی و غیر رسمی
۰.۶۵	۰.۵۴	۰.۵۰۷	۰.۰۰۰	۳۸۵	۷.۵۴۳	میزان تولیدات در سه سال اخیر
۰.۴۱	۰.۲۱	۰.۳۲۴	۰.۰۰۰	۳۸۵	۵.۳۱۳	نقش آموزش در کاهش خسارت
۰.۸۷	۰.۴۲	۰.۶۵۴	۰.۰۰۰	۳۸۵	۵.۸۷۶	نقش تعاونی‌های روستایی
۰.۷۶	۰.۳۶	۰.۵۷۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	۶.۰۹۰	خدمات زیربنایی
۱.۶۴	۱.۳۴	۱.۴۶۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱۶.۷۰۵	توسعه زیرساخت‌ها
۱.۴۵	۱.۰۸	۱.۲۳۴	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱۳.۸۹۷	توسعه و نوسازی ماشین‌های کشاورزی
۱.۲۶	۰.۸۰	۱.۰۶۶	۰.۰۰۰	۳۸۴	۱۰.۳۴۹	سرمایه گذاری بخش خصوصی
۱.۴۸	۱.۱۱	۱.۲۳۴	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱۳.۴۹۷	نقش تسهیلات بانکی و صندوق‌های اعتباری

آمار و ارقام جدول شماره ۹ نشان می‌دهد که پرسش شوندگان تمام سوالات مربوط را در افزایش تولیدات کشاورزی مفید و مؤثر دانسته و توجه به هر بخش را گام مهمی در افزایش تولیدات کشاورزی و به دنبال آن در توسعه اقتصادی آن شهر یا منطقه می‌دانند. با توجه به آمار بدست آمده جا دارد مسئولان و برنامه ریزان طرح توسعه کشاورزی به این مسئله توجه جدی داشته باشند زیرا شهرستان لاهیجان قطب کشاورزی (تولید چای، برنج، نخ ابریشم و ...) در سطح کشور می‌باشد. در صورت بی توجهی به آن چه بسا با تغییر کاربری اراضی کشاورزی و موج گسترده مهاجرت از روستا به شهر و در نهایت افزایش آسیب‌های اجتماعی مواجه خواهیم شد.

جدول ۱۰. ارزیابی شاخص‌های بُعد تولیدات صنعتی

حد متوسط کیفیت = ۳					شاخص‌های بُعد تولیدات صنعتی	
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)		مقدار t
پایین ترین	بالا ترین					
۰.۳۶	۰.۸	۰.۱۴۵	۰.۱۷۲	۳۸۵	۱.۳۸۳	نقش آموزش در تولیدات صنعتی
۰.۰۸	-۰.۲۳	۰.۰۷۳	۰.۳۷۶	۳۸۵	۰.۸۹۳	سرمایه گذاری بخش خصوصی
۰.۰۳	-۰.۳۲	-۰.۱۴۵	۰.۱۰۳	۳۸۵	-۱.۶۵۹	بازاریابی محصولات
۰.۳۷	۰.۰۹	۰.۱۰	۰.۰۰۱	۳۸۵	۳.۳۱۳	ایجاد اشتغال
-۰.۲۸	-۰.۵۵	۰.۲۳۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۴.۲۳۰	صادرات محصولات
۰.۹۳	۱.۲۵	۰.۴۱۸	۰.۰۰۰	۳۸۵	۱۳.۱۳۴	تسهیلات بانکی
۰.۳۳	۰.۱۱	۱.۰۹۰	۰.۰۰۰	۳۸۵	۳.۸۸۲	توسعه و نوسازی تجهیزات صنعتی

ارزیابی شاخص‌های تولیدات صنعتی نشان می‌دهد که پاسخ دهندگان هر یک از سوالات را در امر افزایش تولیدات صنعتی مؤثر دانسته اما به طور مشخص، شاخص «صادرات محصولات و بازاریابی محصولات» پایین تر از حد متوسط کیفیت قرار داشت. زیرا هنوز شبکه و ساز و کار مشخصی وجود ندارد که بتوان محصولات صنعتی را در آن جا عرضه نمود. به همین جهت در سطح کشور معمولاً شهر لاهیجان را با محصولات شاخص آن، یعنی، چای، برنج و کلوچه می‌شناسند تا با محصولات صنعتی آن. بنابر این جا دارد مسئولین مربوطه بستری را فراهم آورند تا با معرفی صنایع، علاوه بر زمینه اشتغال زایی، بازاریابی و صادرات محصول در سطح کشور و کشورهای همسایه نیز مورد توجه قرار گیرد.

جدول ۱۱. ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در توسعه اقتصادی

حد متوسط کیفیت = ۳						شاخص‌های کیفیت زندگی شهری
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین ترین	بالا ترین					
-۰.۳۳۶۷	-۰.۶۰۲۶	-۰.۴۶۴۶۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۲/۷۵۱	درآمد
۰.۳۵۶۵	۰.۱۳۵۶	۰.۲۴۰۰۶	۰.۰۰۰	۳۸۵	۴.۴۶۷	امنیت
-۰.۱۸۱۶	-۰.۴۴۸۷	-۰.۳۱۵۱۵	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۱.۷۳۱	محیط زیست
-۰.۵۱۲۱	۰.۸۲۱۲	-۰.۶۶۶۶۷	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۲.۶۴۷	رضایت
-۰.۱۰۸۱	-۰.۳۳۵۵	-۰.۲۲۱۸۱	۰.۰۰۰	۳۸۵	-۰.۹۱۱	شادی

در جدول شماره ۱۱ هریک از شاخص‌های کیفیت زندگی شهری مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته‌اند. نتایج حاکی از آن است که شهروندان شهر لاهیجان در بُعد امنیت بالاتر از حد متوسط قرار گرفته و سطحی بالاتر از متوسط کیفیت زندگی را دارا هستند. همچنین در شاخص‌های ابعاد درآمد، محیط زیست، رضایت و شادی در سطحی پایین تر از حد متوسط کیفیت قرار گرفته و از وضعیت قابل قبولی برخوردار نیستند.

جدول ۱۲. آماره‌های تعیین رگرسیون چندگانه ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی شهر لاهیجان

آزمون دوربین - واتسون	خطای معیار	ضریب تبیین تصحیح شده	ضریب تبیین تصحیح نشده	ضریب همبستگی چندگانه
۱.۲۵۴	۰.۰۴۷۲۳	۰.۹۹۱	۰.۹۹۲	۰.۹۹۶

برای بررسی ارتباط بین کیفیت زندگی شهری در توسعه اقتصادی شهر لاهیجان از ضریب رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یکی از مواردی که در رگرسیون مدنظر قرار می‌گیرد، استقلال خطاها از یکدیگر است. به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین - واتسون استفاده شده است. با توجه به نتایج جدول شماره ۱۶، از آن جایی که مقدار آماره دوربین - واتسون ۱/۲۵۴

بوده و در بازه ۱/۵ الی ۲/۵ قرار دارد، فرض عدم همبستگی بین خطاها رد نشده و می‌توان از رگرسیون استفاده نمود. همچنین در جدول ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۹۹۶ است. این ضریب معنی‌داری رابطه بین کیفیت زندگی در توسعه اقتصادی را تأیید کرده‌است.

جدول ۱۳. واریانس رگرسیون چندگانه ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی شهر لاهیجان

سطح معناداری	کمیت F	درجه آزادی	میانگین مربعات	مجموع مربعات	منبع تغییرات
۰.۰۰۰	۸۸۵.۷۸۰	۸ ۳۷۷ ۳۸۵	۱.۶۲۴ ۰.۰۰۰۲	۱۲.۷۴۲ ۰.۱۰۹	اثر رگرسیون باقیمانده کل

در جدول شماره ۱۳ مقدار F محاسبه شده در سطح ۰/۰۹۵ ($\text{sig}=0/000$) دست کم خطی بودن رابطه یکی از معیارهای ابعاد کیفیت زندگی را با توسعه اقتصادی تأیید می‌نماید. همچنین تحلیل واریانس رگرسیون نشان می‌دهد که حداقل یکی از متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (توسعه اقتصادی شهر لاهیجان) با سطح معنی‌داری کمتر از ۵ درصد رابطه خطی دارد.

جدول ۱۴. آماره‌های متغیرهای وارد بر مدل رگرسیونی

نام متغیرها	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معناداری
	B	Std. Error	Beta		
درآمد	-۰.۶۳۲	۰.۱۱۸	-۰.۵۴۱	-۵.۴۳۶	۰.۰۰۰
امنیت	۰.۱۷۴	۰.۱۲۲	۰.۱۶۸	۱.۴۳۲	۰.۱۶۰
محیط زیست	۰.۳۲۴	۰.۱۴۰	۰.۲۶۳	۲.۳۳۴	۰.۰۴۳
رضایت	-۰.۰۹۹	۰.۱۵۱	-۰.۰۸۲	-۰.۶۷۹	۰.۵۶۴
شادی	۰.۳۱۴	۰.۱۰۶	۰.۲۷۶	۲.۸۹۷	۰.۰۰۶

در جدول شماره ۱۴، متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون که هسته اصلی تحلیل رگرسیون را تشکیل می‌دهد، آمده است. مقدار Beta براساس ضرایب استاندارد شده نتیجه‌گیری شده است. جدول مذکور نشان می‌دهد متغیرهای شادی، محیط زیست و امنیت به ترتیب ۰/۲۷۶، ۰/۲۶۳ و ۰/۱۶۸ واحد تغییر را در توسعه اقتصادی شهر لاهیجان ایجاد خواهند نمود.

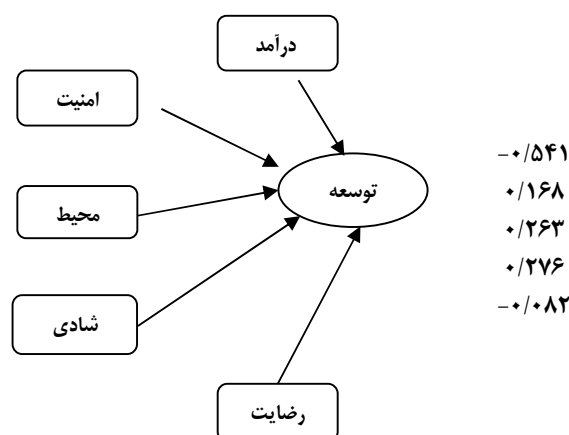
Kmo and Bartlett's test

Kmo Measure of Sampling Adequacy		۰.۹۳۵
Bartlett's Test of Sphericity	Chi - square	۱۵۶۲۱.۰۰۴
	درجه آزادی	۳۸۵
	معناداری	۰.۰۰۰

با توجه به ارقام بدست آمده، از آن جا که مقدار آماره kmo بیشتر از ۰/۶ است، قابل قبول است و همچنین سطح معناداری آزمون بارتلت کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، که آن هم قابل قبول می‌باشد.

رتبه بندی آلترناتیوها براساس فی کل (جریان خالص) محاسبه شده

محلات	رتبه	Phi
اردوبازار	۱	۱
گابنه	۲	۴۵۱۱/۰
میدان	۳	۲۵۲۴/۰
آقامیر شهید	۴	۱۳۲۱/۰
غریب آباد	۵	۱۶۸۹/۰
شعریافان	۶	۵۴۳۷/۰
پردسر	۷	۹۸۵۲/۰

نمودار ۲. تحلیل مسیر ارتباط بین کیفیت زندگی شهری با توسعه اقتصادی

تحلیل مسیر یکی از روش‌های آماری است که برای آزمون مدل‌های علیتی به کار می‌رود و مستلزم تنظیم مدلی به صورت نمودار علی است. تحلیل مسیر شکلی از تحلیل رگرسیون کاربردی است که در آن از نمودار مسیری استفاده می‌شود. در واقع تحلیل مسیر مشخص می‌کند که هر متغیر مستقل تا چه حد بر روی متغیر وابسته به طور مستقیم و غیر مستقیم اثر دارد. در پژوهش حاضر برای بدست آوردن عوامل تأثیرگذار بر توسعه اقتصادی از مدل تحلیل مسیر بهره گرفته شده است. در این روش اثر مستقیم ابعاد کیفیت زندگی شهری بر توسعه اقتصادی از طریق رگرسیون چندگانه بدست آمده است. لازم به توضیح است که جهت بررسی همبستگی ابعاد کیفیت زندگی شهری و مشارکت اجتماعی شهروندان بر توسعه اقتصادی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است و در نهایت نمودار حاصل ترسیم گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که ابعاد محیط زیست، شادی و امنیت بیشترین تأثیر را بر توسعه اقتصادی شهر لاهیجان می‌گذارد. هر چند ابعاد درآمد تأثیر منفی و کاهنده بر توسعه اقتصادی آن منطقه دارد. که دلایل اصلی آن نبود مشاغل مستمر و پایدار به جهت کمی کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی و هزینه‌های بالای زندگی در منطقه شمال کشور می‌توان برشمرد.

نتیجه‌گیری

کیفیت زندگی شهری واژه‌ای پیچیده و چندبعدی در رابطه با وضعیت زندگی مردم در یک مقیاس جغرافیایی خاص است. شاخص‌های کیفیت زندگی شهری بیشتر ارزش محورند، بدین معنا که می‌باید با توجه به شرایط هر جامعه و در دو بعد ذهنی و عینی به صورت توانمند مدنظر قرار گیرند. یافته مهم این مطالعه تأکید بر اهمیت مطالعه همزمان کیفیت عینی و ذهنی زندگی را به جای استفاده جداگانه از یکی از این رویکردها پیشنهاد می‌کند.

اگر طراحان و برنامه ریزان شهری قصد دارند که درک درستی از کیفیت زندگی ساکنان داشته باشند، باید رابطه مناسبی با مناسبات اجتماعی که در شکل‌گیری این فضاها دخالت دارند، برقرار کنند. بنابراین بسیار مهم است که شرایط کیفیت زندگی در محیط‌های شهری به صورت پیوسته، تحلیل و ارزیابی شده و ارتقاء سطح رضایت ساکنان با استفاده از بهبود شاخص‌های عینی و ذهنی به هدف اولیه طرح‌های توسعه و روند تصمیم‌سازی تبدیل شود.

در این تحقیق، شاخص‌های رضایت، شادی، قدرت خرید با توجه به پاسخ‌های پرسش‌شوندگان پایین‌تر از حد متوسط و میانگین آن‌ها از مقدار مورد آزمون پایین‌تر است. این مسئله نشان‌دهنده آن است که افراد مورد تحقیق عوامل مذکور را در توسعه شهر بسیار مهم می‌دانند. همچنین شاخص‌های محیط زیست، درآمد، رسانه، تولیدات کشاورزی و صنعتی در سطح متوسط کیفیت زندگی قرار دارد. برپایه این تحقیق، شاخص امنیت در سطح بالاتری از حد متوسط کیفیت زندگی قرار دارند. این امر نشان می‌دهد که افراد مورد تحقیق شاخص مذکور را زمینه‌ساز رشد و توسعه شهر در بُعد اقتصادی می‌دانند. بررسی عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی در این شهر از نظر پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد که شاخص‌های رضایت، شادی و درآمد از مهمترین عوامل توسعه در این شهر بوده است.

با توجه به نتایج تحقیق، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- توزیع بهینه ی کاربری های مختلف شهری در سطح شهر؛
- ایجاد امکانات گذران اوقات فراغت در محل سکونت از طریق افزایش سرانه ی فضای سبز و عمومی؛
- افزایش سلامت محیطی شهر از طریق احداث شبکه ی دفع فاضلاب، جلوگیری از ورود صنایع مزاحم و پر سروصدا به محدوده های مسکونی و جلوگیری از تخلیه ی زباله های خانگی و نخاله های ساختمانی در اراضی خالی و بایر داخل محدوده ی شهر؛
- ایجاد شور و نشاط اجتماعی جهت بهبود سلامت جسمانی از طریق همایش های ورزشی، خانوادگی و همگانی؛
- واگذاری حتی المقدور مسئولیت های مختلف در مراحل ارائه ی برنامه، مدیریت و اجرای آن به ساکنین محله های شهری.
- تهیه طرح جامع توسعه‌ای شهر لاهیجان با رویکرد توسعه اقتصادی.
- جلب مشارکت بخش خصوصی در جهت ساخت، توسعه و تکمیل تأسیسات صنعتی و تفریحی به عنوان بخش مهمی از زیرساختهای توسعه ای شهر لاهیجان با اعطای مشوق‌ها از جمله ارائه تسهیلات بانکی کم بهره و نیز تسهیل در فرایند صدور مجوزهای لازم.
- معرفی و تبلیغ جاذبه های مختلف شهر لاهیجان اعم از فرهنگی، طبیعی، کشاورزی و غیره در رسانه های پرمخاطب و پرهیز از معرفی تک بعدی لاهیجان.
- جذب و بکارگیری نیروهای متخصص در مراکز خدمات کشاورزی و صنعتی لاهیجان و برگزاری دوره های آموزشی منظم برای کارکنان و دست اندرکاران شاغل در صنعت در جهت ایجاد بستر مدیریت علمی در این بخش‌ها.

منابع

۱. ابراهیم پور، داوود، جوانپور، عزیز و حسینی اصل، وحیده (۱۳۹۴)، «رابطه عدالت اجتماعی ادراک شده با میزان مشارکت شهروندان در توسعه یافتگی شهر تبریز»، مقاله علمی پژوهشی، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، سال پنجم، شماره ۱۶، صص ۱۴۲-۱۱۹.
۲. اثنی عشری امیری، ابوالقاسم، احسان فر، محمدحسین و میکائیلی، سیده وجیهه (۱۳۹۴)، «بیکاری، فرصت‌های شغلی و منحنی بوریج در استان‌های ایران با رویکرد داد‌های تابلویی»، فصلنامه پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۵، شماره ۲۰، صص ۱۱۹-۱۰۹.
۳. احمدآخوندی، عباس، برک پور، ناصر، خلیلی، احمد، صداقت نیا، سعید و صفی یاری، رامین (۱۳۹۳)، «سنجش کیفیت زندگی شهری در کلانشهر تهران»، نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره نوزدهم، شماره ۲، صص ۲۲-۵.
۴. احمدی کانرش، فخرالدین، علی محمدی، ایرج، ابوالقاسمی، جمیله و رحمانی، کاظم (۱۳۹۸)، «بررسی اثرات روانی و فیزیولوژیکی ناشی از مواجهه مزمن با صدا در یک صنعت خودروسازی»، مجله آگونومی، سال هفتم، شماره ۱، صص ۶۲-۵۴.
۵. اسماعیل زاده، حسن، شمسی صالحی و یعقوب اسماعیل زاده (۱۳۹۴)، «تحلیل کیفیت زندگی با مشارکت و رابطه آن با مشارکت شهروندان در امور شهری شهر نقده»، مقاله علمی پژوهشی، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، شماره ۱۷، دوره ۵، صص ۲۴۶-۲۲۷.
۶. امرایی، بهروز و اشرفی پور، مصطفی (۱۳۹۵)، «مروری بر توسعه اقتصادی و مهمترین عوامل مؤثر بر آن با استفاده از رویکرد داده‌های ترکیبی»، اولین همایش ملی مدیریت توسعه، دی ۱۳۹۵، تهران، صص ۱۳-۱.
۷. امین پور، محبوبه (۱۴۰۰)، «از معضل فاضلاب و زباله تا پویا باتری»، مجله فرهنگی - اجتماعی لاهیجان (نسخه اینترنتی)، محیط زیست لاهیجان، شماره ۴۰، صص ۳۲-۱۸.

۸. آسیابانی، زهرا (۱۳۹۶)، «ارزیابی کیفیت زندگی شهری و تأثیر آن بر مشارکت شهروندان در امور شهری مطالعه موردی: شهر نیریز»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، پردیس علوم انسانی و اجتماعی.
۹. باسحا، مهدی؛ عاقلی کهنه شهری، لطفعلی و مسایلی، ارشک (۱۳۸۹)، «رتبه بندی شاخص های کیفیت زندگی در استان های کشور»، مقاله علمی پژوهشی، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۷، صص ۹۵-۱۱۲.
۱۰. باقری کشکولی، علی و موسوی، میرنجف (۱۳۹۱)، «ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت»، مقاله علمی - پژوهشی، پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۳، شماره ۹، صص ۹۷-۱۱۸.
۱۱. بریمانی، فرامرز؛ جعفری، مهدی و بلوچی، عثمان (۱۳۹۲)، «سنجش و تحلیل کیفیت زندگی درنواحی روستایی مطالعه موردی: دهستان مهبان شهرستان نیک شهر»، مقاله علمی - پژوهشی، فصلنامه چشم انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، سال هشتم، شماره ۲۳، صص ۵۴-۴۱.
۱۲. بندرآباد، علیرضا و فرشته، احمدی نژاد (۱۳۹۳)، «ارزیابی شاخص های کیفیت زندگی با تأکید بر اصول شهر زیست پذیر در منطقه ۲۲ تهران»، مقاله علمی - پژوهشی، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۵، شماره ۱۶، صص ۷۴-۵۵.
۱۳. بیک محمدی، حسن، سلطانی، لیلا و حیدری، سمیه (۱۳۹۵)، «تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهری مورد مطالعه: شهر قدس»، فصلنامه پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال پنجم، شماره ۱۴، صص ۸۷-۱۰۴.
۱۴. پناهی، حسین، سلمانی، بهزاد و محمدی خانقاهی، رباب (۱۳۹۴)، «تأثیر سلامت بر درآمد سرانه، مطالعه موردی: کشورهای با سطح درآمد متوسط»، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، سال پنجم، شماره بیستم، صص ۹۹-۱۰۸.
۱۵. پورمحمدی، محمدرضا و ولی بیگی، مجتبی (۱۳۹۴)، «تبیین تعامل نماگرهای کیفیت زندگی و توسعه منطقه ای»، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال دوازدهم، بهار ۹۴، شماره ۳۲، صص ۵۲-۴۳.
۱۶. تقوایی، مسعود، وارثی، حمید رضا و صفر آبادی، اعظم (۱۳۹۲)، «عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری شهری کرمانشاه، جغرافیا (فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران)، دوره جدید، سال دهم، شماره ۳۳، صص ۳۹-۲۷.
۱۷. حاجی مظفری، سارا و اسکندری، زهرا (۱۳۹۴)، «بررسی نقش شاخص های توسعه انسانی و اقتصادی در پیشبرد توسعه»، کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، کوالالامپور، مالزی، ۱۴ دسامبر ۲۰۱۵، صص ۱۵-۱.
۱۸. حسنی نژاد، آسیه، مسیبی، سمانه و حسنی نژاد، اردلان (۱۳۹۵)، «ارزیابی و سنجش شاخص های کیفیت زندگی در محلات شهری مطالعه موردی: حاجی آباد فارس»، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، سال چهاردهم، شماره ۱، صص ۱۸۴-۱۶۵.
۱۹. خادم الحسینی، احمد؛ حسین منصوریان و محمدحسین ستاری (۱۳۸۹)، «سنجش کیفیت ذهنی زندگی در نواحی شهری مطالعه موردی: شهر نورآباد استان لرستان»، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال اول، شماره ۳، صص ۶۰-۴۵.
۲۰. خواجه شاهکویی، علیرضا، حسینی، سیدمحمدحسن و طوسی، رمضان (۱۳۹۳)، «ارزیابی و سنجش کیفیت زندگی و تأثیر آن بر مشارکت شهروندان در امور شهری مطالعه موردی: شهر مینودشت»، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، سال سوم، شماره ۱۰، صص ۸۶-۷۳.
۲۱. خواجه نوری، بیژن و دسترس، فرناز (۱۳۹۸)، «بررسی رابطه بین عوامل جامعه شناختی و رفتار زیست محیطی شهروندان شهر شیراز»، فصلنامه جامعه شناسی کاربردی، سال سی ام، شماره ۷۶، صص ۵۸-۳۵.
۲۲. رضوانی، محمدرضا و حسین منصوریان (۱۳۸۶)، «سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، مدل ها، شاخص ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی»، فصلنامه روستا و موسسه پژوهش های برنامه ریزی توسعه، شماره سوم، ص ۴.
۲۳. رضوانی، محمدرضا، متکان، علی اکبر، منصوریان، حسین و ستاری، محمدحسین (۱۳۸۹)، «توسعه و سنجش شاخص های کیفیت زندگی شهری مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان»، فصلنامه مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال اول، شماره دوم، صص ۸۷-۱۱۰.
۲۴. رنجبر، احسان و سماواتی، سحر (۱۳۹۷)، «بازشناسی عوامل مؤثر بر شادی در فضاهای عمومی شهری مطالعه موردی: محدوده پیاده راه مرکز تاریخی تهران»، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات شهری، سال هشتم، شماره ۲۹، صص ۱۷-۱.

۲۵. سالنامه آماری گیلان (۱۳۹۵)، «نتایج آمارگیری نفوس و مسکن»، معاونت آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، صص ۶۹-۱.
۲۶. سیرنگ، سیدمانی (۱۴۰۰)، «تاریخچه شهرستان‌های استان گیلان»، تاریخ بازدید از اینترنت ۸ دی ۱۴۰۰.
۲۷. شماعتی، علی و شهسوار، امین (۱۳۹۶)، «ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرهای جدید نمونه موردی: شهر جدید پرند»، مقاله علمی - پژوهشی، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال چهاردهم، شماره ۵۴، صص ۱۷ - ۱.
۲۸. علی اکبری، اسماعیل و مهدی امینی (۱۳۹۰)، «کیفیت زندگی شهری در ایران (۱۳۸۵-۱۳۶۵)»، مقاله علمی - پژوهشی، تهران: فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره ۳۶، صص ۱۴۸-۱۲۱.
۲۹. علیزاده اقدم، محمدباقر، محمد عباس زاده، کمال کوهی و داود مختاری (۱۳۹۲)، «نهادهای شهری و مشارکت شهروندان در اداره امور شهری مطالعه موردی: شهر اصفهان»، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۵، شماره ۲، صص ۲۱۴-۱۹۵.
۳۰. علیقلی، منصوره (۱۳۹۵)، «رابطه کار نیروی زنان و توسعه اقتصادی کشورهای اسلامی»، فصلنامه مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، سال چهاردهم، شماره ۲، صص ۸۶-۶۳.
۳۱. غراب، ناصرالدین (۱۳۸۰)، «تأثیرات محیط شهری در ازخودبیگانگی انسان»، مقاله علمی - پژوهشی، فصلنامه مدیریت شهری، سال دوم، شماره ۸، صص ۹۳-۸۴.
۳۲. غفاری، غلامرضا و امیدی، رضا (۱۳۸۸)، «کیفیت زندگی در برنامه‌های عمرانی و توسعه در ایران»، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۱ و ۳۰، صص ۳۳-۹.
۳۳. غفاری، غلامرضا، کریمی، علیرضا و نوذری، حمزه (۱۳۹۱)، «روند مطالعه کیفیت زندگی در ایران»، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دوره اول، شماره ۳، صص ۱۳۴-۱۰۷.
۳۴. قادری، جعفر، رستگار، ابراهیم و قهری، مسلم (۱۳۹۷)، «شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی کیفیت زندگی در محله‌های شهری (مورد مطالعه: منطقه ۷ شهرداری تهران)»، فصلنامه علمی اقتصاد و مدیریت شهری، دوره هفتم، شماره ۲۷، صص ۸۶-۷۱.
۳۵. قالیباف، محمدباقر، مجتبی روستایی، رمضان زاده لسبویی، مهدی و طاهری، محمد رضا (۱۳۹۰)، «ارزیابی کیفیت زندگی شهری مطالعه موردی محله یافت آباد»، فصلنامه جغرافیا، دوره جدید، سال نهم، شماره ۳۱، صص ۵۳-۳۳.
۳۶. قدسی راد، حمیدرضا، موسایی، میثم و ساروخانی، باقر (۱۳۹۸)، «تأثیر توسعه اقتصادی بر نابرابری اجتماعی در کلان شهر تهران»، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال دوازدهم، شماره اول، صص ۲۱-۷.
۳۷. قدمی، مصطفی و معتمد، سمانه (۱۳۹۲)، «بررسی کیفیت زندگی در شهرهای کوچک، با تأکید بر بُعد سلامت فردی و اجتماعی مطالعه موردی: شهر نور، استان مازندران»، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، دوره ۲۴، شماره ۴۹، صص ۵۰-۳۳.
۳۸. گروسی، سعیده و شمس الدینی مطلق، محمد حسن (۱۳۹۸)، «بررسی رابطه کیفیت محیط زندگی و میزان رضایت از زندگی در محله: مطالعه‌ای درباره ساکنان محلات شهر کرمان»، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره دوازدهم، شماره ۴، صص ۸۸-۶۷.
۳۹. گلکار، کوروش (۱۳۸۷)، «کند و کاوی در طراحی شهری»، انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری، تهران، چاپ چهارم.
۴۰. لطفی، صدیقه (۱۳۸۸)، «مفهوم کیفیت زندگی شهری: تعاریف، ابعاد و سنجش آن در برنامه ریزی شهری»، مقاله علمی - پژوهشی، فصلنامه جغرافیای انسانی، سال اول، شماره ۴، صص ۸۰ - ۶۵.
۴۱. ماجدی، سیدمسعود و لهسایی زاده، عبدالعلی (۱۳۸۵)، «بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی مطالعه موردی: روستاهای استان فارس»، فصلنامه روستا و توسعه، سال نهم، شماره ۴، صص ۱۳۶-۹۱.
۴۲. محمدیان منصور، صاحبه، گل خندان، ابوالقاسم، خوانساری، مجتبی و گل خندان، داوود (۱۳۹۴)، «تحلیل عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر شادی یک تحلیل اقتصاد سنجی با در نظر گرفتن محدودیت‌های مذهبی»، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۲۵، صص ۱۶۳ - ۱۲۵.

۴۳. میکائیلی، جعفر، خورسندی، مرتضی و همایونی، فاطمه السادات (۱۳۹۸)، «بررسی نقش عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر شادی مطالعه موردی: جمعیت فعال شهر تهران»، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، سال سوم، شماره ۱۲، صص ۱-۴۱.
۴۴. نقدی، اسداله و بابایی، حیدر (۱۳۹۴)، «مروری بر شاخص‌ها و مؤلفه‌های کیفیت زندگی شهری مورد مطالعه: شهر همدان»، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال هفتم، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۹۴، صص ۱-۱۶.
۴۵. (۱۳۹۸)، «نتایج آمارگیری نیروی کار»، معاونت آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، صص ۱-۷۶.
۴۶. (۱۳۹۹)، «نتایج آمارگیری نیروی کار»، معاونت آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، صص ۱-۸۲.
۴۷. (۱۴۰۰)، «نتایج آمارگیری نیروی کار»، معاونت آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، صص ۱-۷۰.

